

Lærerveiledning og undervisningsopplegg

Tradisjon & Design

VANDREUTSTILLING



AUST-AGDER KULTURHISTORISKE SENTER

vel bevart - godt fortalt



Innhold

Mål.....	3
Bruken av undervisningsopplegget	3
Kompetansemål	4
Innholdet i vandreutstillingen	5
Museumspedagogene presenterer vandreutstillingen	6
En liten designhistorie	16
Teksten fra designhistorie banneret	20
Teksten fra tidslinja	20
Faksimile av designhistorie- og tidslinje bannerne	22
Oppgaver.....	24
Kommentarer til oppgavene	32
Stoler og paralleller i kunsthistorien - Et forslag til en powerpoint-presentasjon	36
Litteraturliste.....	39
Billedliste til DVD	40
Nyttige lenker	42

Vedlegg: 1 DVD



Tradisjon & Design

Et undervisningsopplegg og vandreutstilling fra Aust-Agder kulturhistoriske senter. Undervisningsopplegget er beregnet for kunst - og håndverksfaget på ungdomstrinnet og Studiespesialisering med formgivingsfag samt Design og håndverk i videregående.

Mål

Gjennom Tradisjon & Design skal AAks være med på å tilrettelegge et emne som det kan være vanskelig for skolene å ivareta alene.

Vandreutstillingen skal vise eksempler på moderne kunsthåndverk og design, og sammen med billedmateriale og eventuelt museumsbesøk skal den vise hvordan moderne designere har kulturarven som fundament for sitt arbeid.

Bruken av undervisningsopplegget

Vi har samlet en del kompetansemål som vi mener kan belyses gjennom dette undervisningsopplegget. Noen går på selve arbeidet med montre og Roll-ups og noen går på det vi mener kan kombineres med dette. Arbeidet i klassen blir selvfølgelig veldig ulikt om man jobber med ungdomstrinnet i forhold til videregående skole. Oppgaveforslagene har likevel ikke blitt plassert i forhold til trinn, for vi regner med at læreren ønsker å gjøre sine egne justeringer etter som de vet hva som er gjennomgått fra før og hva som passer inn i resten av årsplanen.

Vi har forsøkt å lage noen oppgaver som er tekniske, noen fabulerende, noen som legger vekt på tegning og noen som legger vekt på arbeid med andre materialer. Der vi har funnet det hensiktsmessig har vi lagt inn bruk av digitale verktøy. Hvis dette gir læreren

ideer til andre måter å bruke opplegget på er ingen ting bedre enn det!

Sammen med montrene låner dere en DVD med bilder så lenge utstillingen står på skolen. Billedliste finner dere i dette heftet. Vi har samlet alle bildene som er på faktaark eller bannere. I tillegg har vi tatt med en del eksempler på tradisjonelle gjenstander med rosemaling eller karveskurd. Dere vil finne litt flere bilder enn det som er brukt i vårt materiale. Vi har tenkt at dere kan bruke DVDen til å lage PowerPoint presentasjoner med de kombinasjonene som dere finner formålstjenlig.

Alle bildene vi har brukt i dette heftet, faktaark og bannere har vi klarert rettighetene til for vår del. Sørg for å innhente tillatelse for bruk før dere bruker bildene til noe annet enn det som er skissert her.



Kompetansemål

Kompetansemål for Ungdomstrinnet

etter 10. trinn Kunst og håndverk

- stilisere motiver med utgangspunkt i egne skisser i arbeid med mønster, logo, skilt og piktogrammer
- designe produkter ut fra en kravspesifikasjon for form og funksjon
- beskrive ulike løsningsalternativer i design av et produkt ved hjelp av skisser og digital programvare.
- samtale om hvordan urfolk og andre kulturer har påvirket og inspirert ulike designuttrykk
- lage funksjonelle bruksgjenstander og vurdere kvaliteten på eget håndverk)
- gjøre rede for særtrekk ved nordisk design i et internasjonalt perspektiv

Kompetansemål for Studiespesialisering med formgivingsfag

Design og arkitektur 1

- gjøre greie for hovudtrekka i utviklinga av viktige formtradisjonar i norsk formkultur og samisk duodji og kva innverknad dei har på moderne design
- presentere sentrale arbeid innanfor kunsthåndverk, design og arkitektur frå 1900-talet
- gjøre greie for funksjon, form og dekor på bygningar og bruksgjenstandar frå 1900-talet
- gjøre greie for særtrekk ved Scandinavian Design og vise korleis desse har verka inn på interiørutforming

Design og arkitektur 2

- Stilisere motiv og konstruere mønster for trykk

Design og arkitektur 3

- designe klede og utstyr som høyrer til ut frå klavspesifikasjonar
- designe gjenstandar for innerom og uterom
- presentere arkitektur og designprodukt frå ide til ferdig produkt

Visuell kultur og samfunn

- gjøre greie for reglar for opphavsrett
- analysere og samanlikne nokre sentrale verk frå designhistoria og samtida, nasjonalt og internasjonalt
- gjøre greie for samanhengen mellom tradisjon, design og nyvinningar knytte til materiale, teknologi og masseproduksjon

Kompetansemål for design og håndverk

- beskrive kultur- og håndverkshistorie, tradisjoner, organisering og særpreg i noen yrker innen design og håndverk



Innholdet i vandreutstillingen

Monter 1

Norsk design fra 1900-tallet

1910: Henrik Bull: Lohengrin sjokolade

1920: Sverre Pettersen: Bokomslag

1930: Jacob Jacobsen: Luxolampe

1940: Nora Gulbrandsen: kaffekanne

1950: Tias Eckhoff: Maya bestikk

1960: Grete Prytz Kittelsen: kaffekjele

1970: Peter Opsvik: tripp trapp stol

1980: Benny Motzfeldt: Glassvase

1990: Ellinor Flor: strikkevanter med neglelakk

Monter 2

Kunsthåndverk fra Agder

Arnfinn Haugen: "Boks i boks" skulptur i tre

Ole Morten Rokvam: tebolle i keramikk

Eva Nyhus: "Nesten dronning" hatt i ull

Ketil Olav Sand: "Torsk" drage i papir

Alida Rudjord: "Blomst" emaljert brosjé

Liv Bjorvatten: Anheng med hjerteform i emalje

Sidsel Hanum: "Oval" i keramikk

Grete Hope: Trykt pute i bomull

Bibiche Mourier: Fat i steingods

Monter 3

14 miniatyrstoler fra Vitra designmuseum i Tyskland

Gerrit T. Rietveld: Rød og blå stol, 1918

Alvar Aalto: No 41, i bøyde bjørk til lungesykehuset i Paimio, 1930-31

Verner Panton: Pantonchair, 1959-60

Arne Jacobsen: 7eren, 1957

Stiletto: Consumers rest, 1983

Eero Saarinen: Tulip chair 1956

Philippe Starck: Barkrakk, 1990

Studio 65: leppesofa, 1970

Michael Thonet: no.14, 1859

Gerrit T. Rietveld: Zig Zag, 1934

Mart Stam: Stålrørstol, 1926

Verner Panton: Hjertestol, 1959

Ray Eames: la Chaise, 1948

Le Corbusier, Pierre Jeanneret og Charlotte Perriand: Chaiselongue, LC 4, 1928

Roll-up 1

Tidslinje med viktige årstall i norsk kunsthåndverk-, brukskunst- og designhistorie.

Roll-up 2

Kort designhistorie.

Roll-up 3

Villvingruppa i Risør.

Poster

Ca.250 stoler av kjente designere gjennom 150 år.





Museumsdagogene presenterer vandreutstillingen

Denne utstillingen tar for seg kunsthåndverk og design fra 1900 og fram til i dag. I tillegg har vi med oss noen gjenstander som på forskjellig vis representerer tida før 1900. Det er gjenstander som dere vil gjenkjenne som "gamle" eller "tradisjonelle". Det er interessant å diskutere hva disse gjenstandene har til felles som gjør at vi gjenkjenner dem som en del av vår felles kulturarv, men akkurat nå skal vi presentere den moderne historien i selve vandreutstillingen.

Det er litt spesielt at vi kaller disse tingene "moderne" når det starter for over 100 år siden. Men den "moderne" tida begynner faktisk enda noen år før vår utstilling – den starter med at vi får fabrikker.

Gryende industrialisering

Den eldste gjenstanden som er i disse montrene er denne stolen. Den ser ikke så gammel ut, kanskje, for dere har garantert sett lignende stoler rundt omkring hos folk, kanskje i IKEA katalogen, og ikke minst på kafeer. Den ble laget av østerrikeren Michael Thonet. Det er vanskelig å si eksakt når den første gang ble stilt ut, for her er kildene litt uenige. Noen steder står det at den ble stilt ut første gang på verdensutstillingen i London i 1851. Andre steder står det at første

utgave var ferdig i 1855 og at den først ble vist fram på verdensutstillingen i Paris i 1855. Alle er tydeligvis enige om at han lagde den på 1850-tallet. Han drev et møbelverksted i Wien sammen med broren sin, og de eksperimenterte fram møbler som kunne lages billig slik at vanlige folk hadde råd til dem. De fant ut at de kunne bøye bøkstaver under damp, og dermed forme møblene som de ville. Metoden tok de patent på allerede i 1840. Møblene ble lette, og de kunne til og med flatpakkes! Det gjorde dem greie å frakte. På den måten ble dette en stol som nådde ut til veldig mange mennesker.

Michael Thonet "No 14"



Verdensutstilling

Verdensutstillingen i London i 1851 er et viktig startpunkt på denne historien. Der samles viktige folk fra hele verden, ingeniører og kunstnere - mennesker som hadde betydning i samfunnet. Mange var opptatt av at produktene endret seg nå som de ble laget i fabrikkene i stedet for av en lokal håndverker. Mange mennesker fikk råd til å kjøpe ting de aldri ville hatt råd til før, fordi masseproduksjonen gjorde dem billigere. Før ville en håndverker vite hvor tykke materialer han måtte bruke for å få konstruksjonen sterk nok, han ville jobbe med sammenføyingsteknikkene så skjøtene ble sterke og pene å se på. Når den samme tingen skulle utføres på en fabrikk tok de i bruk samlebåndmetoden. En arbeider gjorde en liten



del, sendte tingen videre til nestemann som gjorde sin del og sendte den videre. Det betydde at de som gjorde de enkelte jobbene ikke hadde helheten klart for seg mens de jobbet. Man var derfor redd for at fabrikklagde gjenstander skulle bli dårligere og simple enn de håndlagde. I England jobbet de for å få kunstnere inn i fabrikkene. De skulle bringe tradisjonen og de gode forbildene fram til masseproduksjon. I Tyskland hadde de en litt annen tilnærming til det samme problemet: de ville lage en helt ny type design som tok utgangspunkt i at det skulle masseproduseres. Felles for begge retningene var at de ville oppdra vanlige folk til god smak.

Første tiår

Det er morsomt å gjøre et så langt sprang som til denne sjokoladen. Den er faktisk tegnet så tidlig som i 1911 og fortsatt ligger den i butikhyllene.

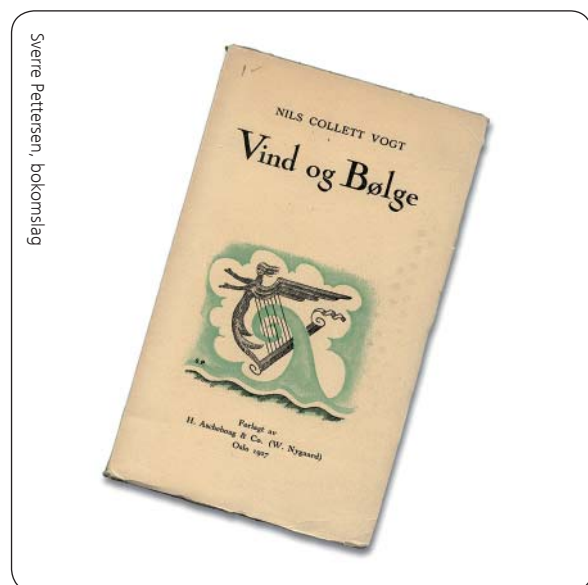


Denne monterer har som dere ser 9 åpninger. Hver åpning representerer et tiår på 1900 - tallet. Dermed er Lohengrinsjokoladen den eldste av gjenstandene her, og den er noe så sært som en del av et interiør! Henrik Bull var en norsk arkitekt, og blant mange andre ting han tegnet var Nationaltheateret i Oslo. Det ble bygget omtrent samtidig som mange andre viktige bygg i Oslo, og det var viktig å få et eget teater på den tiden som nordmenn jobbet med å vise at de var en selvstendig nasjon. (Dette prosjektet var særlig viktig i årene rundt oppløsningen av unionen med Sverige). Henrik Bull tegnet ikke bare skallet til

bygningen, men også interiøret og små detaljer som lamper og gelender. Når teaterbygningen var på plass hadde Freia sjokoladefabrikk klart å få enerett til å selge sjokolade på teateret. De ba Henrik Bull om å designe en helt ny sjokolade og emballasje til den. Teateret skulle akkurat oppføre operaen Lohengrin, og sjokoladen ble oppkalt etter den. Den har blitt produsert hele tiden siden, og i 2009 ble Lohengrinsjokoladen kåret til et av dagliglivets kulturminner.

Overgang fra jugendstil til funks

Vi skal ikke gå like detaljert inn på hver gjenstand, og alt kan heller ikke uten videre sees i kronologisk rekkefølge. Som representant for 1920 tallet har vi valgt Sverre Pettersen. Han er representert med en bok her, fordi han blant annet er kjent som bok-kunstner og reklametegner. Han er også kjent som glasskunstner. Han befinner seg i overgangen mellom



jugendstilen og funksjonalismen. Det vil si – han har noen jugendstilelementer i dekoren sin, men han jobber etter hvert veldig mye med den rene form som jeg skal komme nærmere inn på.

Ingeniørdesign

Innimellom putter vi Luxolampa som en representant for 1930-tallet. Denne kjenner alle til – det er jeg sikker på. Mange har den kanskje hjemme, og de fleste tenker kanskje på den hver gang de ser Pixar-logoen etter en tegnefilm? Den ble nærmest til ved en tilfeldighet, og designeren bak har ikke designet



noe annet. Ikke som har blitt berømt i alle fall. Jac. Jacobsen, som står bak luxolampa, var ingeniør og jobbet blant annet med import av symaskiner. En dag fikk han en pakke han ikke hadde bestilt sammen med symaskinene. Det var noen kranlignende mekanismer som han etter hvert forsto at var en slags primitiv lampe. Ingeniøren Jacobsen syntes det var en spennende utfordring å gjøre denne lampen funksjonell. Han forbedret den i flere år før den i 1937 kunne legges ut for salg. Nå selges den over hele verden i forskjellige versjoner. Den har en konstruksjon som er lett å bruke fordi den er lett å forstå. Den er kåret blant tidenes 210 beste ting av designeren Jasper Morrison, og er den eneste norske gjenstand på den lista.

Alt skjedde på 1930-tallet

Jeg var litt lei meg for at 1930-tallet var opptatt, for Nora Gulbrandsen hadde vært en så god representant for 1930-tallet også. Sverre Pettersen, han med boka, også, forresten. "Alt" skjedde på 1930-tallet, syntes jeg. Men disse kunstnerne levde jo og virket i mange tiår. En av årsakene til at 30-tallet virker spesielt viktig er at da hadde Brukskunstforeningen sin blomstringstid. Man hadde vent seg til fabrikkene og tok dem i bruk for å lage gode, billige varer til folk flest. "Vakrere hverdagsvarer" var slagordet. Nora Gulbrandsen er mest kjent for sin tid som kunstnerisk leder på Porsgrund Porselensfabrikk. Hun var preget av stilretningene ute i Europa:



Kunstteoretikere

De Stijl-gruppa i Nederland jobbet med å utforske lovmessigheten i kunsten. Hvor mye blått måtte de for eksempel ha i et bilde eller i en gjenstand for å veie opp en rød flate? Gerrit Rietveld som har laget den stolen vi ser i monteringen er et eksempel på det. De russiske konstruktivistene jobber også med kunstteori og noen av de samme problemstillingene. Etter hvert kommer Bauhaus-skolen i Tyskland og ansetter lærere som kommer fra blant annet disse to grupperingene. De europeiske strømningene tilsier enkelhet; lite "krimskrams". Idealet blir at formen gir seg selv ut fra gjenstandens funksjon. Arkitekten Ludwig Mies van





Le Corbusier, Chaiselongue LC4



der Rohe sier på 1920 tallet "Less is more" (Mindre er mer. Eller bedre, må vi kunne tolke ham til å mene). En annen arkitekt Adolf Loos sier det så sterkt allerede i 1908 "...Det moderne mennesket, mennesket med moderne nerver, trenger ikke ornamenter, det avskyr det."

Stålrør – lett og effektivt

Siden våre utenlandske eksempler er stoler, kan vi vise Mart Stams stålrørstol og le Corbusiers sjese-long – begge fra 1920-tallet. De bruker ny teknikk og materiale; bøyde stålrør, og er opptatt av at stolene skal ha et moderne uttrykk.

Alvar Aalto var en finsk arkitekt som ikke var fornøyd når han brukte stålrør til å lage stoler til et nytt lungesykehus han hadde tegnet. Han ønsket å ha et materiale som var lett å gjøre reint og ikke samlet så mye støv, siden det var et lungesykehus. Han var imidlertid ikke fornøyd med utseendet på stålrørstolene. Han syntes de ble kalde og følelsesløse, og det ville han ikke ha i sykehuset. Han klarte å finne en måte å bøye laminert tre. Dette ga fortsatt et reint inntrykk, men det var et lunere og varmere materiale.

Alvar Aalto, No 41



Krig og varemangel

Nå er det på 1940 tallet vi har plassert Nora Gulbrandsen, og hun var fortsatt på Porsgrund porselen på den tiden. Imidlertid var 1940 tallet et tiår det var vanskelig å finne representanter for. Ikke fordi designerne ikke fantes, men svært få viktige produkter så dagens lys i det tiåret. Det skyldes først og fremst annen verdenskrig som var fra 1940 – 45. Det var mangel på varer under hele krigen og det fikk betydning både for de som produserte i det små og for fabrikkene. Etter krigen var det rasjonering og mangel på varer i flere år. Men når varemangelen var overbraktet det løs igjen! En voldsom optimisme rår i Norge som i resten av Europa, og man starter gjenoppbyggingen av landet.

Gjenoppbygging og demokrati

En av de unge designerne etter krigen var Tias Eckhoff. I monterer vår er han representant for 1950-tallet, og vi ser bestikket Maya som fin-



nes i veldig mange hjem. Det har han tegnet for Norsk Stålpress. Tias Eckhoff har tegnet porselen for Porsgrund Porselensfabrikk akkurat som Nora Gulbrandsen som vi nettopp så, og både Det riflede og Glohane er serviser som mange vil finne hos besteforeldregenerasjonen. Han tegnet også nyttige hverdagsgjenstander som dørhåndtak og denne trionøkkel. Demokrati er stikkord som passer til designtankene på 1950- og 60-tallet. Designerne tenkte på allmennheten – ikke først og fremst på eliten.

Emaljedronningen



I vår oversikt har vi plassert Grete Prytz Kittelsen inn på 1960 - tallet. Hun er representert med en kaffekjele som sikkert mange av dere har sett før. Kaffekjelen inngår i en serie med kjeler fra fabrikken Cathrineholm. Grete Prytz Kittelsen er tredje generasjon gullsmed, og hun er kjent spesielt for sine emaljearbeider. Faren hennes, Jacob Tostrup Prytz, var en av stifterne av Brukskunstforeningen som vi allerede har hørt litt om. Det er ham Jacob-prisen er oppkalt etter. Det er Norsk Forms fremste æresbevisning og dermed en av de høyeste utmerkelser en designer kan få. Grete fulgte opp emaljetradisjonen i familieselskapet Tostrup. I tillegg fant hun på nye metoder i emaljekunsten slik at hennes arbeider har blitt stående igjen som spesielle og nyskapende. Hun var en av mange kunstnere som både arbeidet som designer i en bedrift som masseproduserte gjenstander samtidig som de skapte unika - arbeider (Arbeider som det bare fins en av) i sitt eget verksted.

Scandinavian Design – 1950- og 60-tallet

Grete Prytz Kittelsens første mann het Arne Korsmo og er en av Norges mest kjente arkitekter. På triennalen i Milano i 1954 var det Arne Korsmo som formga den norske paviljongen. En triennale er en utstilling som holdes hvert tredje år. Dette var altså en europeisk utstilling som gjentok seg hvert 3. år, og 1954 var første gang Norge deltok. De norske utstillerne





mottok mange priser på denne utstillingen. Samtidig var det mange som mente å se et slektskap mellom de skandinaviske utøvernes arbeider. I 1954-1957 vandret en utstilling som het "Design in Scandinavia" i USA. Dette forsterket inntrykket av at skandinaviske formspråk var noe spesielt.

Da kunstnerorganisasjonen PLUS etablerte seg i Fredrikstad 1958 var det med det formål å knytte brukskunstnere, kunsthåndverkere og industriforetak tettere sammen. Og mange av kunstnerne som hørte til i PLUS var også forbundet med Scandinavian Design.

Formpresset plast

I stolmonteren ser vi en videreutvikling av stolene. Det hadde skjedd en stor utvikling når det gjaldt forskning på nye materialer i USA under krigen. Etter krigen ble denne forskningen mer allmenn, og nye materialer ble brukt til blant annet stolene. Denne sjeselongen er for eksempel laget i formpresset plast, og er så gammel som fra 1948!

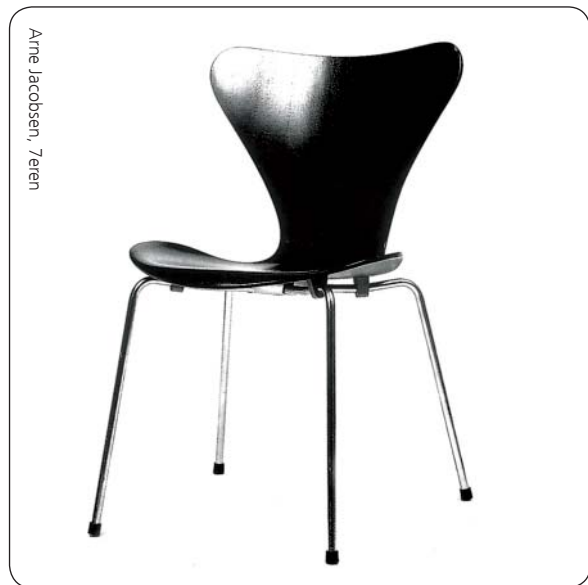


Flere skandinaviske designere brukte nye materialer i sine stoler fra 1950-tallet. På tulipanstolen til Eero Saarinen er det understellet som har blitt nytt; Han ville rydde litt, gikk bort fra fire bein, og greide seg i stedet med en slags sokkel. Materialet var formpresset plast.



Danskene kommer!

Arne Jacobsen ville med sin stol 7eren lage en stol som var vakker og billig å produsere, slik at alle og



enhver skal ha råd til å kjøpe den. 50 kroner kostet den da den var ny i 1955. Nå koster miniatyrstolen mellom 700 og 1000 kroner! Stolene til Arne Jacobsen har nemlig blitt designikoner, og da er folk villige til å betale for mye mer enn selve stolen. De betaler for et merke slik som noen av dere kjøper merkeklær.





Verner Panton, "Panton chair"



Verner Panton er også dansk. Vi har to av hans stoler i røret og begge er fra overgangen 1950-1960-tallet. Den ene er en stablestol i formpresset plast. Den finnes i mange farger, og er billig å produsere. Den andre er denne hjertestolen. Disse stolene er altså ca 50 år gamle, men fortsatt oppfatter vi dem som ganske moderne.

1970-tallet

Vi skal gå tilbake til monteringen med de forskjellige tiårene. Vi går til 1970-tallet. Her er det nemlig også en stol: Tripp-trapp-stolen til Peter Opsvik. Mange av dere har nok sittet på en sånn stol da dere var små. Her er det for så vidt tradisjonelle materialer, men det

Peter Opsvik, "Tripp Trapp"



er selve konstruksjonen som er nyskapende og som gjør at veldig mange møbelprodusenter etter hvert har ulike former for etterligninger av denne stolen. Stolen ble til da Peter Opsviks sønn ble så stor at han ikke kunne sitte i den høye babystolen lenger. Peter Opsvik ville fortsatt ha ham sittende litt høyt ved bordet. Dermed skapte han denne stolen som kunne vokse med barnet. Fotplaten og seteplassen kan flyttes nedover ettersom barnet vokser. En voksen skal også kunne sitte på denne.

Studio 65, "Leppesofa"

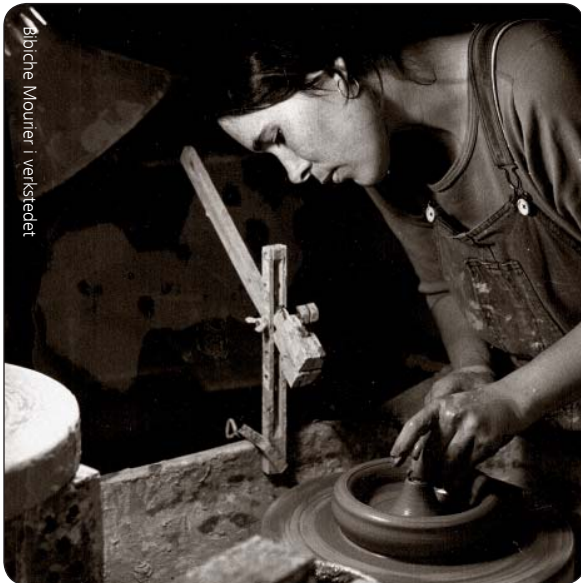


1970-årene var for øvrig et tiår med hippier og protestbevegelser og ungdomsopprør.

Back to basic

Så kom oljekrisa i 1972, og man begynte etter hvert å se på plast som et mindre attraktivt materiale. Det ble etter hvert sett på som simpelt, og man gikk tilbake til eldre materialer som ble oppfattet som mer ekte. Utover 1970-tallet ble kunsthåndverkere som arbeidet i eget verksted en mer og mer tydelig trend.

Vi har hørt om en brukskunstbevegelse som hadde "Vakrere hverdagsvarer" som sitt slagord, og som først og fremst ønsket at folk skulle ha tilgang til varer med høy kvalitet. Noen kunstnere var ansatt i bedrifter som for eksempel Hadeland Glassverk eller Porsgrund Porselensfabrikk. Andre jobbet i sine egne verksteder og lagde håndlagde produkter i mindre målestokk. En god del av kunstnerne gjorde begge deler.



Opprør blant kunstnerne

I 1974 kom det et kunstneropprør, der de forskjellige kunstnerorganisasjonene hadde felles krav til myndighetene. Det dreide seg først og fremst om statlige støtteordninger. Kunsthåndverkerne ville ta del i de samme støtteordningene som for eksempel billedkunstnerne hadde. Det var en forutsetning for at de skulle kunne klare å leve av kunsten sin. Det ble et oppgjør innad i organisasjonen som førte til splittelse. Noen fortsatte å jobbe som designere for fabrikker. De fikk ikke delta i den nye kunsthåndverkerorganisasjonen fordi de hadde allerede betalte jobber. Kunsthåndverkerne ble også

bevisste på at det de lagde ikke trengte å være praktisk brukbart, slik denne kombinasjonen av gaffel og vinglass av Konrad Mehus viser.

Kunsthåndverkerne

I den monterer vi har snakket minst om til nå har vi eksempler på kunsthåndverk her fra Aust-Agder. Og grunnen til det er at den er fra nåtida, så den kom-



mer inn først på dette punktet i historien. Risør ble et kraftsentrum her i vårt distrikt i og med at Villvingruppa etablerte seg der i 1976. Monteren viser ikke bare arbeider av medlemmer av denne gruppa, men den er naturlig nok godt representert.





Kunsthåndverk eller brukskunst?

Hvis vi går tilbake til monterer med tiårene har vi kommet til 1980 tallet. Her har vi en vase av Benny Motzfeldt. (Det er en dame selv om det høres ut som et guttenavn). Hun er et godt eksempel på en som jobbet i en bedrift (i dette tilfelle Randsfjord glassverk) som jobbet i eget verksted med egne arbeider, og som attpåtil hørte med i PLUS gruppa i Fredrikstad. Skillelinjene viskes med andre ord ut.

Det norske

I det neste tiåret, som er 1990-tallet, har vi latt Ellinor Flor få en plass. Hun ble kjent for sine fantasifulle hatter og for å bruke åttebladsrosa eller Selburosa, som



Ellinor Flor, Fingervanter © Ellinor Flor/ BOND 2010



Heiervising fra Alta, Foto: Karl H. Kullerud

den også kalles, i sine strikkekreasjoner. I forbindelse med de olympiske lekene på Lillehammer i 1994 fikk alt som var norsk et veldig oppsving. Det var dette bildet av oss selv vi ville selge til turistene, og det var det de ville ha. Rødnisser og blånisser som poppet opp i julekalenderen på TV i etterkant av dette viser også fantasifulle drakter som bygger på det som vi forbinder med det typisk norske. OL-piktogrammene som skulle være symboler på hver enkelt idrettsgren tok utgangspunkt i gamle helleristninger.

Kunsthåndverkmonteren

Eva Nyhus i kunsthåndverkmonteren henviser til nettopp Ellinor Flor når hun blir spurt om hva som inspirerer henne til sine hattekreasjoner.

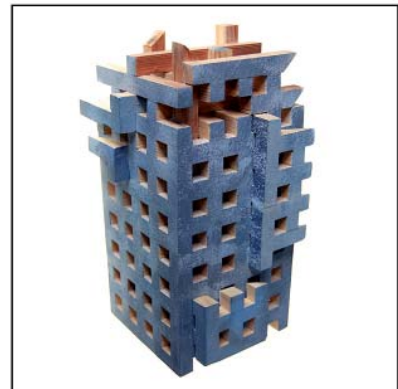
Her finner vi 3 ganske forskjellige eksempler på keramikk gjennom arbeidene til Sidsel Hanum, Bibiche Mourier og Ole Morten Rokvam. De jobber med ganske forskjellige problemstillinger, og arbeidene har ganske forskjellig uttrykk.

Vi har også to forskjellige smykkekunstnere. Begge viser arbeider laget i emalje, men Liv Bjorvattens hjer-teanheng er ganske annerledes enn Alida Rudjords blomsterbrotsje.

At drager kan være kunst viser Ketil Olav Sand med sine arbeider.

Arnfinn Haugens "Boks i boks" er en slags skulptur som ligner litt på et skap, men som ikke er til å brukes funksjonelt.

Det er derimot puta i velur som Grethe Hope har laget. Den er myk og god å ta på som dere vil opp-dage.



Videre bruk

Gjennom denne korte presentasjonen av gjenstandene i monteringen har dere fått et lite innblikk i hva vi har tenkt da vi valgte gjenstander til denne utstillingen.

Det er meningen at dere kan ta ut faktaarkene om den enkelte kunstner, lese det som står og se på bilder før dere setter dem fint tilbake igjen. Vi har også tenkt at dere skal kunne kjenne på tingene, for det er en viktig del av det å oppleve en gjenstand. Men dere vet jo at vi vil at utstillingen skal vare i mange år

Bilde over: (øverst venstre) Eva Nyhus, *Nesten dronning*, (øverst midt) Ole Morten Rokvam, *Tebolle* © Ole Morten Rokvam/ BONO 2010, (øverst høyre) Arnfinn Haugen, *Boks-i-boks* © Arnfinn Haugen/ BONO 2010, (midt venstre) Liv Bjorvatten, *Anheng med hjerteform*, (midt midt) Alida Rudjord, *Blomst*, (midt høyre) Ketil Olav Sand, *Torsk*, (nederst venstre) Sidsel Hanum, *Oval* (nederst midt) Grethe Hope, *Trykt pute i bomull* © Grethe Hope/ BONO 2010, (nederst høyre) Bibiche Mourier, *Fat i steingods* © Bibiche Mourier/ BONO 2010

og kunne vandre til mange klasser, så vi forutsetter at dere behandler alt pent og at dere lærere tar et spesielt ansvar for å passe på det.





En liten designhistorie

Noen store linjer fra den vestlige verden 1850 -2000

1850 - 1914: Arts and Crafts

– engelsk kunst - og håndverksbevegelse for bedring av den allmenne smak, særlig på brukskunstens område. Det var en reaksjon på stilforvirringen som fulgte med den spede begynnelsen av masseproduksjon. Eks: William Morris, Christopher Dresser.



1917 – 1931: De Stijl (Nederland – navn etter tidsskriftet de Stijl)

– kunstnergruppe bestående av billedhoggere, malere og arkitekter som hadde modernismen som sitt ideal. Maleriene skulle være abstrakte. De betraktet maleriet som et selvstendig system av flater, form og farge og ville vise det lovmessige og

1907: Deutsche Werkbund

i Tyskland markerte overgangen til Jugendstilen og moderne industridesign. Forbildet var Arts and Crafts, men med en viktig forskjell: anerkjennelsen av den moderne industriens produksjonsbetingelser.

1890 – 1910: Jugend stil (tysk), Art Nouveau (fransk)

– et bevisst forsøk på å skape en ny stil i stedet for å kopiere de gamle stilartene. En reaksjon på stilforvirringen. Svulmende linjespill er karakteristisk for stilen, og stiliserte plante – og dyremotiver.





konstruktive i kunsten. Fargene som skulle brukes var primærfargene (rød, blå og gul), samt svart og hvitt. Møblene var lagd ut fra samme tankegang, og ingen unødvendig pynt skulle fordyre masseproduksjonen av dem. Arkitektene mente det var riktig at huset ble skapt ut fra kubens enkle form, og det skulle være mulig å bygge på husene ettersom behovene endret seg. Slagordet "Less is more" skriver seg så langt tilbake som til Ludwig Mies van der Rohe. Han var en av funksjonalistene på 1920-tallet og uttalte dette om ideen som fikk ham til å lage det han lagde. Eks. Rød og blå stol av Gerrit Rietveldt er typisk for De Stijl-gruppa. Google Piet Mondrian og sammenlign med hans bildekomposisjoner i rødt, blått og gult.

1919 - 1933: Bauhaus (Tyskland)

– revolusjonerende høyskole for arkitektur og formgiving, og sentrum for modernismens og funksjonalismens idéer. Målet var å forene opplæringen av håndverksmessige og kunstneriske ferdigheter. Ble preget av nederlandske De Stijl og de russiske konstruktivistenes idéer. I 1933 ble skolen stengt etter påtrykk fra naziregimet.

1939-1950: Strømlinjeform (USA)

– Amerikanerne utviklet et design som strebet etter forskjønning og modernisering av tekniske produkter, noe det kom mye av i forbindelse med annen verdenskrig. Strømlinjeformen ble en viktig del i markedsføringen – for å kunne selge bedre. I Europa ble den et tegn på hastighet og framskritt etter krigen.



Alvar Aalto, "Savoy"

1950- og 1960-tallet: Skandinavisk Design

– ble et begrep av flere grunner. På triennalen i Milano, (kunsthåndverk - /designutstilling som ble holdt hvert tredje år) utmerket skandinaviske designere seg. De viste et felles formspråk med tydelig forankring i nordiske håndverkstradisjoner. Stilen tok utgangspunkt i 1920- og 30-årenes funksjonalisme, men med et mer organisk formspråk enn det som kjennetegner de tidligere funksjonalistene. I 1954 -1957 turnerte en stor skandinavisk utstilling med navnet "Design In Scandinavia" i Canada og USA. Dette forsterket inntrykket av skandinavisk design som noe enhetlig og bidro til å styrke "merkevaren".

1945-1958: Organisk design

– oppstod i USA som en motvekt mot de geometriske formene som funksjonalistene var så glade i. Nå ønsket man å bruke former som var inspirert av menneskekroppens svungne linjer. (Organisk design kom tilbake på 1990 tallet og lever side om side med andre stilretninger – også nå.)



Ray Eames, "La Chaise"

1958-1972: Pop-art

– en retning innen designhistorien, der plast og syntetiske stoffer spilte en sentral rolle. De nye kunststoffene tillot lekne, ironiske former. Ofte preges gjenstandene av overdimensjonerte, overrealistiske hverdagsgjenstander. Unge designere gjorde opprør





mot arvede borgelige boformer, og lot seg påvirke av ungdomskulturen, science - fiction filmer, og nye tekniske muligheter. Oljekrisa i 1973 gjorde slutt på de positive, utopiske visjonene. Med oljekrisa nådde kunststoffbølgen både sitt høyde- og vendepunkt. Senere ble materialet ofte sett på som billig og smakløst, og med økt miljøbevissthet – uøkologisk.



1972 – 1985: Hightech

– Stilretning som bruker teknikk som et estetisk virkemiddel. Rør, ledninger, avstivere får være synlige og materialene er ofte stål og glass.

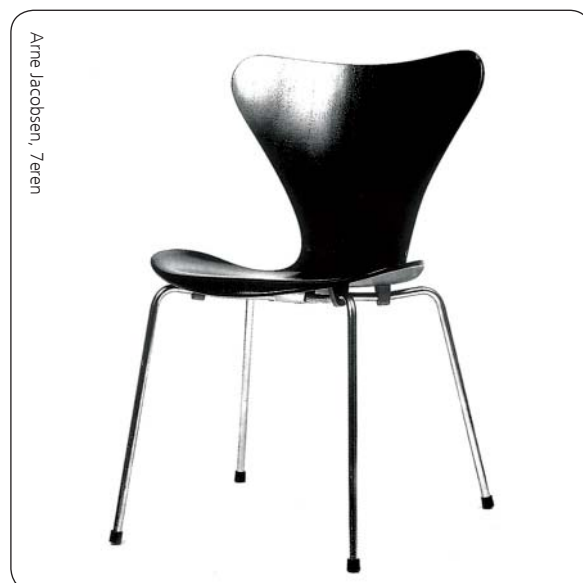


1978 – 1995?: Postmodernisme

– et begrep innen kunst, arkitektur og design som beskriver forsøket på å overvinne framskrittstroen i modernismen og funksjonalismen. Postmodernistene er ofte ironiske når de etterligner en stil eller velger uvanlige form – og farge kombinasjoner. Ettore Sottsass lanserer i 1980: "less is bore", som en referanse til Mies van der Rohe fra 1920-tallet.

1995-til nå?: Minimalisme

– ser ut til å være en av de store linjene fra de siste tiårene. Minimalistene henter klare elementer fra funksjonalismen. Hos minimalistene ser vi ærlige materialer: Plasten ser ut som plast og etterligner ikke noe annet. Sammenføyninger blir tydelige og synlige. Slagordet fra 1920-tallet kommer tilbake: "less is more". Designikoner fra alle tidligere perioder dukker opp og blir tilgjengelige.



På 2000 tallet utvider man referansen til funksjonalistene til å bli "more is more"...

Jo nærmere vi kommer vår egen tid, desto vanskeligere blir det å putte design og annen kunst inn i en bås.



Philippe Starck, "Juicy Salif"



Teksten fra bannerne

Viktige årstall i norsk kunsthåndverk- og designhistorie

1901

Foreningen for anvendt kunst ble stiftet av Marie Karsten. Hensikten var medlemmenes mulighet for utvikling gjennom faglig samarbeid og å skape bevissthet om betydningen av det som senere fikk betegnelsen Brukskunst.

1918

Foreningen Brukskunst ble stiftet som en motreaksjon på den voksende maskinelle masse-produksjon av bruksgjenstander. Målsettingen: Produsere kunstnerisk vakre og praktisk brukbare produkter.

1920 & 30-tallet

Brukskunstbevegelsens blomstringstid. Hjemmet stod sentralt med "vakkere hverdagsvarer" som ideal.

1937

Yrkesteqnernes Forening stiftes.

1945

Norske Interiørarkitekters og møbeldesigneres landsforening stiftes.

1946

Foreningen Brukskunst skiftet navn til Landsforeningen Norsk Brukskunst. Den organiserte Norske Industridesignere, Norske Interiørarkitekter og Norske Brukskunstnere, og var først og fremst et sted for sosial kontakt og utveksling av faglige erfaringer.

1950 & 60-tallet

Scandinavian Design. På triennalen i Milano utmerket skandinaviske designere seg, og viste et felles moderne formspråk med tydelig forankring i nordiske håndverkstradisjoner.

1955

ID Norsk Gruppe for Industriell Formgivning (ID Gruppen), stiftet som en fagforening.

1958

Organisasjonen Plus etablerte seg i Fredrikstad. Ideen var å forene brukskunstnere, kunsthåndverkere og industriforetak i et tettere samarbeid. Mange av brukskunstnerne arbeidet i bedrifter i tillegg til i sine egne verksteder. Lagt ned i 1978.

1963/64-1973

Norsk Designcentrum opprettet. De skulle "Fremme god industriell formgivning av norske industriprodukter, med henblikk på å gjøre norsk industri mer konkurranse-dyktig i inn- og utland".

1974

Kunstneraksjon der alle kunstnerorganisasjonene kom med et felles 3-punkt-

skrav. Kunsthåndverk ble likestilt med billedkunst – som en ikke-kommersiell kunstform, og fikk dermed del i de samme støtteordningene som billedkunstnerne. Danner utgangspunktet for delingen mellom kunsthåndverkere og brukskunstnere i 1978.

Rådet for Industridesign stiftet for å ivareta arven etter Norsk Designcentrum. Mål: å fremme bruk av design i produktutvikling.

1975

Uravstemming i Norske Brukskunstnere om å skifte navn fra Norske Brukskunstnere til Norske kunsthåndverkere (NK).

1976

Formidlingsentral (NKFS) opprettet. Den har som hovedoppgave å arrangere utstillinger og være et dokumentasjonssenter for norsk kunsthåndverk.

1976

Villvingruppa etablerte seg i Risør.

1978

NK meldte seg ut av Landsforeningen Norske Brukskunstnere og ble en egen organisasjon og fagforening. Kunstnerne stod selv for hele produksjonen i eget verksted, og produktene trengte ikke lengre være brukelige.

En del brukskunstnere delte ikke synspunktene til NK. Noen fikk heller ikke adgang siden de var ansatt ved bedrifter som Porsgrunn Porselen, Hadeland Glassverk osv. og hadde fast inntekt.

1979

Nystiftelse av Foreningen Brukskunst

1980

Første utgave av tidsskriftet Kunsthåndverk utgitt av NKFS.

1983

Permanent utdanning av industridesignere startet. Institutt for industridesign ved Arkitektur – og designhøgskolen i Oslo (IDE).

1983

Norsk Illustratørforbund stiftet.

1985

Rådet for industridesign skiftet navn til Norsk Designråd.

1990

Norske Kunsthåndverkeres fond for innkjøp av kunsthåndverk (INK) etablert.

1991



Galleri FORMAT åpnet i Oslo, et nasjonalt salgs- og visningssted for kunsthåndverk, etter modell fra galleri Villvin i Risør.

Grafill, organisasjon for visuell kommunikasjon, stiftes. Grafill er en direkte fortsettelse av Norske Grafiske Designere, stiftet som Yrkestegnernes Forening og Norsk Illustratør-forbund.

1992

Bod 21 Ba ble stiftet som et andelslag. Det er Norske Brukskunstnere utsalgssted i Kirkeristen, Oslo.

1993

Det statlige Norsk Form stiftes. Paraplyorganisasjonen Norsk Brukskunst, som i 1986 hadde skiftet navn til Norsk Form ble lagt ned.

1997

Foreningen Brukskunst skiftet navn til Norske Brukskunstnere (NB). De fleste medlemmene er nå selvstendige utøvere – ikke ansatte ved bedrifter.

2004

Norsk design og Arkitektursenter (DogA) åpner i Oslo.

2010

Norske Kunsthåndverkere er en kunstnerstyrt og landsomfattende fag- og formidlingsorganisasjon.

Norske Brukskunstnere er en landsomfattende organisasjon som skal høyne håndverks- og industriprodukters faglige standard og anseelse.

Norske Industridesignere NID er foreningen for profesjonelle designere i Norge. Medlemmene arbeider innenfor områdene produktdesign, interaksjonsdesign, emballasjedesign, møbel- og tekstildesign.

NIL er en fagideell organisasjon som samler høyt kvalifiserte interiørarkitekter og møbeldesignere fra hele landet.

Grafill er en partipolitisk uavhengig interesseorganisasjon for alle som arbeider eller utdanner seg innen visuell kommunikasjon.

Design, brukskunst og kunsthåndverk

”Kunst er løsning af problemer, som ikke kan formuleres klart før de er løst”. PIET HEIN

Brukskunst, kunstindustri, anvendt kunst, kunsthåndverk, design, industridesign. Det er mange begreper, og de lapper delvis over hverandre. Noen av begrepene har blitt erstattet av andre, og noen har forandret innhold ettersom årene har gått. Også i Norge starter alt på slutten av 1800-tallet med en engelsk reformbevegelse som var opptatt av at industriproduserte varer også skulle være vakre. Man var redd for at når det ikke lenger var en håndverker som fulgte en gjenstand fra ide til ferdig produkt, ville de masseproduserte gjenstandene bli simple og dårlige.

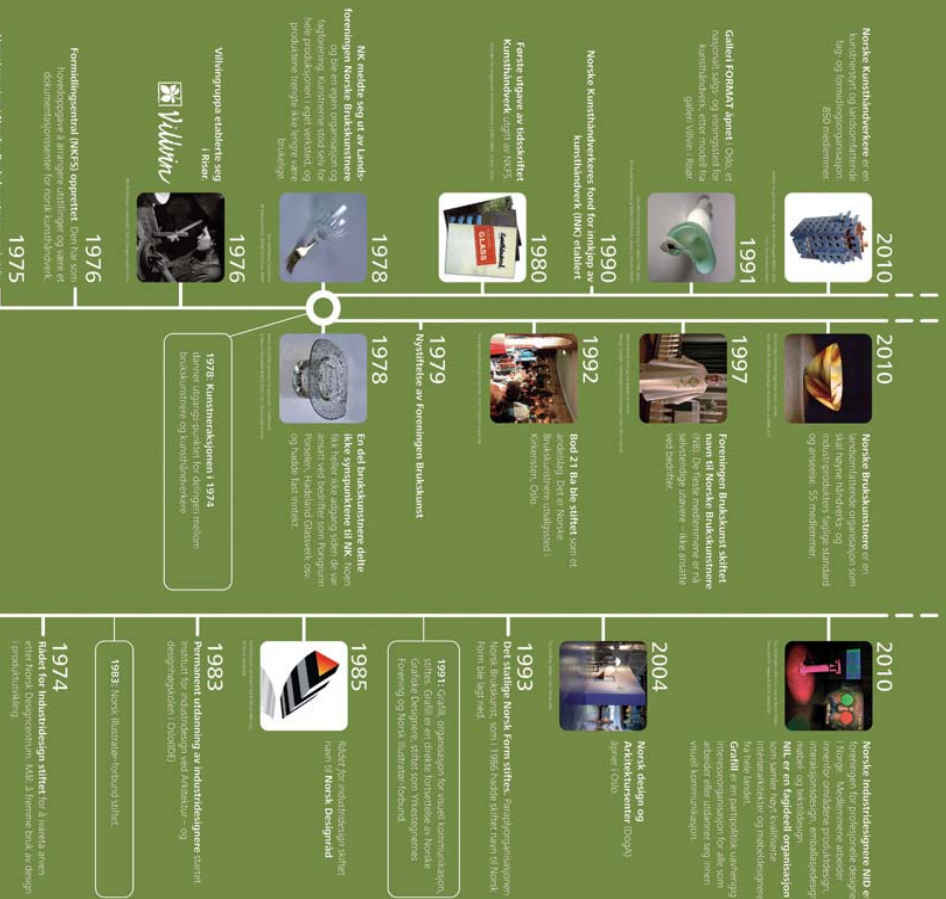
Det handlet om å ”oppdra” vanlige folk til ”god smak”. Mange ting som bare noen få velstående mennesker hadde hatt råd til ble tilgjengelig for alle fordi fabrikkproduserte gjenstander ble billige. Derfor mente noen at det skulle være kunstnere ansatt ved fabrikkene for å tegne gode løsninger. Lenge var det

en demokratisk tankegang bak: At alle skulle ha tilgang til kvalitetsvarer, og slagordet var lenge ”vakrere hverdagsvarer”.

Den første tiden kalte man alt sammen for brukskunst eller anvendt kunst. I dette begrepet inngår arbeidet til blant annet møbeldesignere og interiørarkitekter, bokillustratører, moteskapere, teppevevere, keramikere, glassblåsere og gullsmeder. Etter hvert bygde det seg tydeligere skillelinjer som gjorde at man innførte begrepene design, industridesign, brukskunst og kunsthåndverk.

I vår tid er skillet mellom profesjonene delvis utvisket, og det kan være vanskelig for utenforstående å se hvor grensen går mellom industridesign og kunsthåndverk/ brukskunst, mellom kunsthåndverk og håndverk/ husflid, mellom billedkunst/ installasjonskunst og kunsthåndverk. Stadig flere kunstnere beveger seg over grensene og jobber like gjerne med unika-arbeider i eget verksted som med arbeider for industrien.

Viktige årstall i norsk kunsthåndverk- og designhistorie



Design, brukskunst og kunsthåndverk

”Kunst er løsning af problemer, som ikke kan formuleres klart før de er løst”. Piet Hein

Brukskunst, kunstindustri, anvendt kunst, kunsthåndverk, design, industriedesign. Det er mange begreper, og de ligger delvis over hverandre. Noen av begrepene har blitt erstattet av andre, og noen har forandret innhold etter som årene har gått. Også i Norge starter alt på slutten av 1800-tallet med en engelsk reformbevegelse som var oppbakt av at industriproduserte varer også skulle være vakre. Man var redd for at når det ikke lenger var en håndverk som tilgjengelig, ville de masseproduserte gjenstandene bli simple og dårlige.

Det handlet om å ”oppdra” vanlige folk til ”god smak”. Mange ting som bare noen få velstående mennesker hadde hatt råd til ble tilgjengelig for alle fordi fabrikkproduserte gjenstander ble billigere. Derfor mente noen at det skulle være kunstnere ansatt ved fabrikkene for å tegne ut gode løsninger. Lenge var det en demokratisk tankegang bak: At alle skulle ha tilgang til kvalitetsvarer, og sågrodd var lenge ”vakre hverdagsvarer”.

NORWAY

Den første tiden kalte man alt sammen for brukskunst eller anvendt kunst. I dette begrepet inngår arbeidet til blant annet møbedesignere og interiørarkitekter, bokilustratører, møtebakerne, tepperetere, keramikere, glassblåseere og gulstener. Etter hvert bygde det seg tydeligere skillelinjer som gjorde at man innførte begrepene design, industriedesign, brukskunst og kunsthåndverk.

Handverk/ huseid
Design/ industriedesign
Kunsthandverk/ brukskunst
Billedkunst/ installasjonskunst

Skolen har lånt en vandreutstilling fra Aust-Agder kulturhistoriske senter. Den inneholder eksempler på moderne kunsthåndverk og design.

Oppgave 1

Gå sammen i grupper. Se på stolene i monteringen. Ut fra det dere ser skal dere prøve å plassere dem i kronologisk rekkefølge. (Bruk kortene med bilder av stoler til denne oppgaven.)

Den dere synes ser eldst ut kaller dere nummer 1, den dere synes ser yngst ut kaller dere nummer 14, og så plasserer dere de andre imellom. Nå kan dere gå til "fasiten" og se om dere hadde rett. Så dere noen som var eldre enn dere trodde? Så dere noen som var yngre enn dere trodde?

Oppgave 2

Velg en gjenstand som du synes er fin. Finn ut når den er laget og av hvem. Kan du finne ut noe mer om designeren eller kunsthåndverkeren? Vet du om noe mer han eller hun har laget?

Oppgave 3

Velg en gjenstand i monteringen. Tegn den med en bløt blyant og få med både konturene og skyggene. Når du er ferdig ser du gjenstanden fra en annen vinkel og gjør akkurat det samme en gang til.

Oppgave 1

Se på den bølgende danske ostehøvelen. Her er alt uvesentlig fjernet. Hva er det den "mangler" hvis vi skal sammenligne den med de tradisjonelle norske ostehøvlene?

- I) Tegn hvordan din personlige ostehøvel skal være.
- II) Tegn en moderne "Aust-Agder-ostehøvel"
- III) En ostehøvels oppgave er å skille en tynn skive fra et større stykke ost. Tegn et redskap som kan gjøre denne oppgaven. Prøv om du kan finne på en helt ny metode.



Oppgave 2

Philippe Starck har laget sitronpressa du ser på bildet. Sammenlign den med eksempelet i glass og eksempelet i tre.

- I) Hva tror du er fordelene og ulempene med de forskjellige pressene? (Tenk både på at det skal være funksjonelt å bruke og fint å se på.)
- II) En sitronpresses oppgave er å tappe saften ut av en sitron eller en annen sitrusfrukt. Tegn et redskap som kan gjøre den oppgaven. Prøv om du kan finne på en helt ny metode.



Se på stolene i monteringen. Hver av designerne har forsøkt å lage en helt spesiell stol som passer til den tiden de lever i. I noen tilfeller er det nye oppfinnelser som avgjør materialvalget og hvordan stolen blir. Andre ganger er det et bestemt behov hos den som skal ha stolen som avgjør hvordan den blir. Peter Opsviks tripp-trapp stol ble til da sønnen hans hadde vokst ut av den høye barnestolen, og Opsvik fortsatt ønsket å ha ham høyt ved bordet sammen med resten av familien.

Tenk deg at du er designer. Du får i oppgave å tegne minst en av disse:

1. Godstolen til en mann med korte bein og lang overkropp.
2. Skrivebordstolen til en som vokser 20 cm. hver måned.
3. Stolene rundt bordet i pingvinklubbens lokaler
4. Din drømmestol
5. Frisørsalongen "KORT-KUL-KLIPP"s nye kundestoler
6. Gjenbruksstolen
7. Den absolutt mest moderne stol du kan tenke deg.

Vis følgende tekniske løsninger for stolen:

- Skal stolen kunne reguleres ?
(*hvor, hvordan, hvorfor?*)
- Hva slags materialer har du brukt?
(*tre, stoff, stål, plast, glassfiber, glass?*)
- Hvilken farge har stolen?
(*malt, i stoffet, løs dekor?*)
- Hvor og hvordan er sammenføyningene?
(*skruer, treplugger, gjenger, knyttinger?*)

Tegn stolen fra flere synsvinkler. Fargelegg den og forsyn tegningen med piler og nødvendige skriftlige kommentarer.
(Hvis tegningene dine er så tydelige at skriftlige kommentarer er overflødig er det det aller beste).

Dette vil bli vurdert

- Idè og originalitet
- Gjennomtenking av praktiske løsninger (på bakgrunn av tegningen og kommentarene dine)
- Tegneteknisk utførelse
- Selvstendighet



Finn eksempler på gjenstander som er typiske for Agder eller typiske for Norge. Du kan bruke bilder eller virkelige gjenstander. Se på dekoren, og gå særlig på jakt etter tre dekorelementer som ofte går igjen: åttebladsrosa, seksbladsrosa og hjertet (se banketre under, der både hjerte, og passerrose er bærende elementer).

Hvis du går til www.aaks.no kan du gå inn på Digitalt Museum i menyen til venstre og prøve å søke på "ølhøne", "mangletre" eller "banketre". Du kan også prøve deg på "rosemaling" eller "bunad" eller "treskjæring".

Oppgave

Velg ut en eller flere gjenstander. Tegn hele, og forsøk å plassere dekoren riktig. Lag mange skisser av den samme tingen, slik at du kan se dekoren fra siden, fra den andre siden, og rett ovenfra.

Er det flere gjenstander med dekor som ligner den du har valgt? Tegn dekoren i den versjonen også.

Ser du andre mønstre du liker? Tegn dem også.

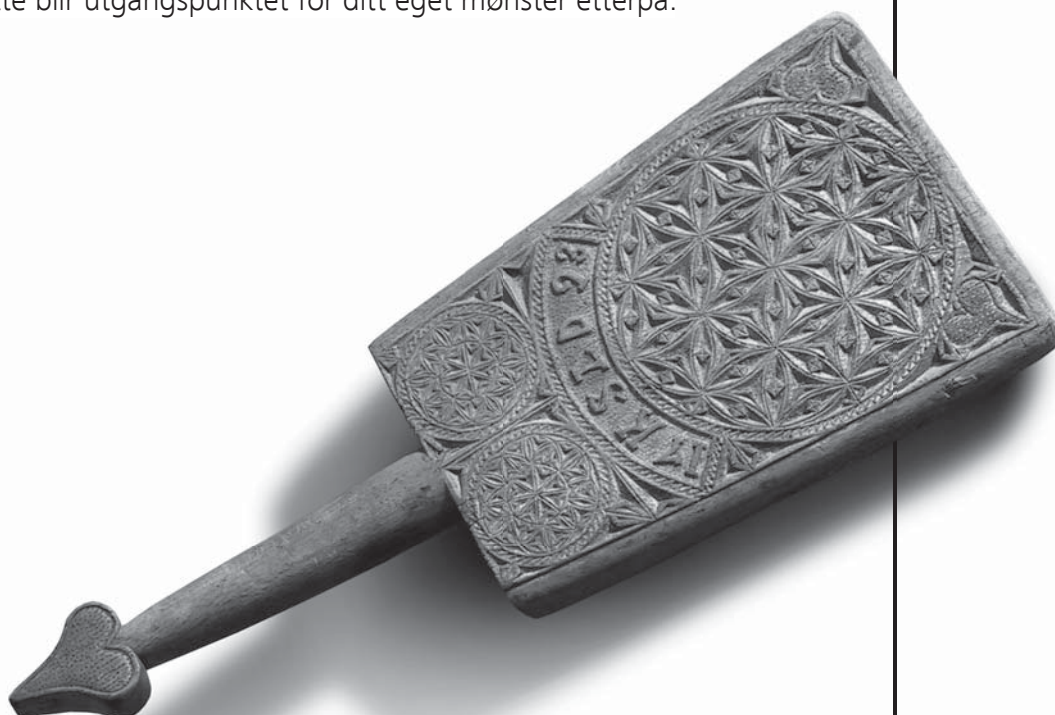
Bruk øynene og tida godt mens du har gjenstanden eller bildet foran deg. Dette blir utgangspunktet for ditt eget mønster etterpå.

Tips

Lag korte notater på tegningen med beskjeder til deg selv.

Eks.:

- Denne var i bunnen på en ølbolle...
- Denne passer det godt å gjenta som en bord...
- Fryktelig vanskelig å kopiere – den vil jeg forenkle...
- Går kanskje an å male, men må være helt umulig å skjære i tre...
- Dette mønsteret er vanskelig å gjennomføre smått nok...

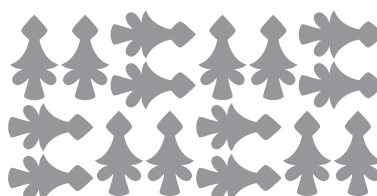
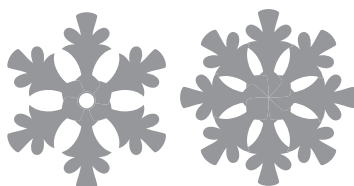
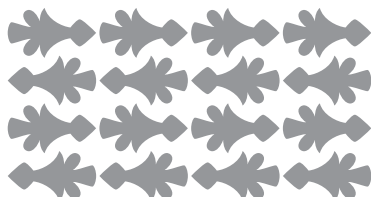


Mønsterforming

Oppgave

Velg ett av mønstrene du så på de tradisjonelle gjenstandene. Lag minst 3 skisser som viser hvordan du kan bruke dem i din oppgave.

- I) Skal det stå som eget ornament? I tilfelle – hvilke endringer vil du gjøre for å få det mer personlig?
- II) Skal det brukes i en bord? I tilfelle – hvordan kan du vri og vende på det så borden blir mest mulig spennende?
- III) Skal du dekke hele flaten med det? I tilfelle – kan det bli nødvendig å forenkle det noe for å greie å gjenta det mange nok ganger?



Oppgave

Lag et smykke som du støper i tinn. Det skal være ditt eget mønster, men inspirert av tradisjonene på Sørlandet eller i Norge. Av skissene skal det gå fram hva som har inspirert deg:

- Skal det være en brosjé? *Vis på skissen hvor og hvordan nåla skal festes.*
- Skal det være ørepynt? *Hvor og hvordan festes opphenget?*
- Skal det være anheng? *Hvor og hvordan festes opphenget?*
- Skal det være beltespenne? *Hvordan skal den festes til beltet?*

Dette vil bli vurdert

- Bruk av stiltradisjonene (på bakgrunn av skissene dine)
- Bearbeiding til eget design (arbeidsgangen slik den kommer fram av skissene dine)
- Utførelse
- Selvstendighet

Fremgangsmåte for enkel tinnstøping

LAGING AV FORM

1. Klipp av melkekartongen litt nedenfor midten.
2. Hell gipspulver i melkekartongen. Tilsett litt og litt vann til du har fått en smidig, ikke for tørr blanding. La blandingen stå og tørke.
3. Ta av pappen og puss den øverste siden av gipsblokka med sandpapir. La sandpapiret ligge på bordet og dra gipsblokka fram og tilbake mens du holder den opp – ned. Da blir overflaten helt plan.
4. Overfør mønsteret du har utarbeidet med blåpapir eller på frihånd.
5. Skrap groper i gipsen etter strekene. Der du graver dypt, blir det tykt og der du graver grunt blir det tynt. Grav en helleåpning med kanal inn til mønsteret ditt. Det går an å ta et prøvestøp hvis du er i tvil om du har gravd dypt nok. Er det for tynt til å brukes - eller det har andre feil - legger du det tilbake i smeltedigelen og smelter det om.

STØPING

1. Legg tinnbiter i smeltedigelen og la dem smelte på kokeplata.
2. Sett treplate inntil gipsblokka slik at den lager et "lokk" til mønsteret ditt. Fest dem sammen i skrustikka med helleåpningen opp.
3. Hell smeltet tinn i åpningen. Vent 2-3 minutter til det størkner.
4. Ta gipsblokka ut av skrustikka. Ta av "lokket". Ta smykket ut av formen. (Vær forsiktig – det kan fortsatt være varmt!)

Hvis det nå ble et fint støp er alt klart til finpusning med en liten fil. Er du ikke fornøyd? Putt hele smykket tilbake i smeltedigelen, gjør de nødvendige forandringer med forma og prøv igjen!

Du trenger

- En tom melkekartong
- Saks
- Gipspulver
- Vann
- Noe å røre med
- Sandpapir/pussekloss
- Diverse skarpe redskaper som du kan grave/skrape med
- Tynn treplate som er omtrent så stor som åpningen av melkekartongen
- Smeltedigel
- Kokeplate
- Tinn



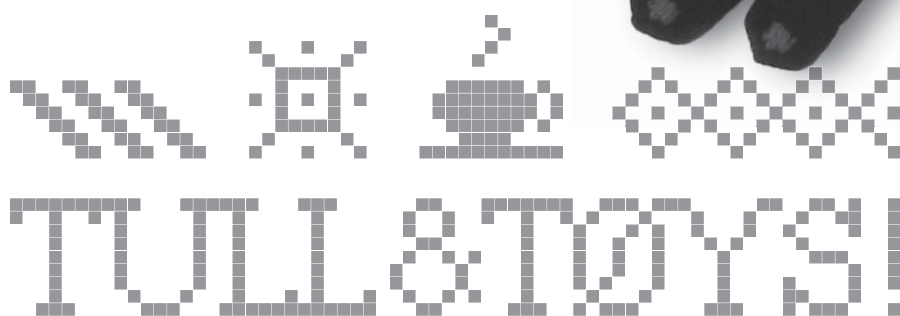
Ellinor Flor har latt seg inspirere av 8-bladsrosa i det tradisjonelle Selbu-mønsteret til kreasjonene hun lagde på 1980 og 1990-tallet. Det har på en måte blitt hennes varemerke til tross for at hun har laget mange andre kjente arbeider også.

Setesdalskofta er et mønster vi kjenner fra vårt hjemmeområde. På 1950-tallet tok designeren Unn Søliland Dale utgangspunkt i den da hun designet "Mariusgenseren" for Sandnes Uldvarefabrikk. Hun forandret fargene og kuttet ut broderiet ("løyesaumen"). Den ble straks en mote som har kommet igjen både på 1970-tallet og på 2000-tallet.

For å lage motiver som skal strikkes trenger man rutemønster. Det gjør man også til korsstingsbroderier eller brikkelev.

Tegn et rutemønster som kan strikkes eller broderes.

- Skal det kunne sees fra alle sider? Start på midten og bygg deg utover.
- Skal det være en bord? Tegn motivet og gjenta rapporten flere ganger etter hverandre.
- Skal det være et motiv som kan sees fra en vinkel? "tegn" med rutene til du er fornøyd.
- Skal det være en melding? Skriv bokstavene med rutene til du er fornøyd.



Få andre har hatt ein slik langvarig innverknad på utforming av bokomslag i Norge. Einar Økland, *Norske bokomslag*, 1996

(sagt om Sverre Pettersen, designer av *Vind og Bølge*)

Felles for de fleste bøker er at de har et bokomslag/cover som gir en kort informasjon, som regel tittel, forfatter, og forlag. I tillegg er selvfølgelig selve designet et viktig element. Coverdesign varierer mye fra bok til bok, gjerne i forhold til om det er en fagbok eller skjønnlitterær bok, og ellers hva som er hensikten med boka. Et bokomslag er som et eksteriør, en fasade om du vil. En fasade forteller gjerne noe om hva som befinner seg bakenfor. Man kan noen ganger bli overrasket, enten positivt eller negativt, hvis utsiden (bokomslaget) ikke samsvarer med innsiden (boka).

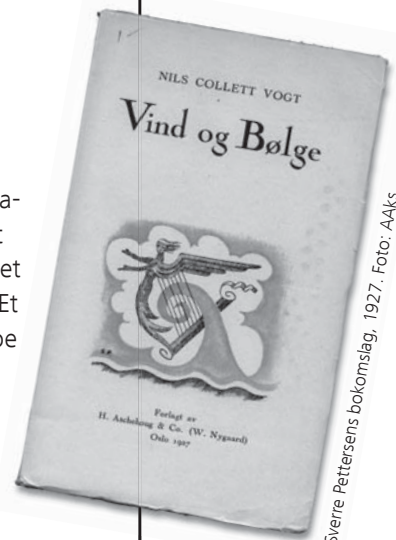
Oppgave 1

- Kan du ut i fra bokomslagene plassere bøkene i kronologisk rekkefølge?
- Forteller bokomslagene deg noe om bøkens innhold syns du? Forklar. Prøv deretter å plassere de ulike bøkene i kategorier. Tenk målgruppe og sjanger.
- Syns du omslagene er "riktige" i forhold til innholdet i boka? Begrunn svaret.

Oppgave 2

- I) Tenk deg at du er grafisk designer, og skal redesigne et bokomslag. Velg deg ett av bokomslagene som er avbildet, og lag din egen, moderne coverdesign.
 - Tegn minst tre forskjellige skisser. Tenk på at designet gjerne skal reflektere boks innhold og appellere til et bestemt publikum.
 - Skriv et kort vedlegg som beskriver hvordan du har tenkt.
- II) Velg en av fagbøkene du bruker på skolen. Lag din egen, nye versjon av bokomslaget slik du helst ville sett det. Gjør som ovenfor.
- III) Bruk digitale verktøy som du har tilgjengelig, og lag i tillegg et forslag til bokomslag ved hjelp av dette.

There are books of which the backs and covers are by far the best parts. Charles Dickens



Sverre Pettersens bokomslag, 1927. Foto: AAKs



3 bokomslag fra Cappelen Damm



Kommentarer til oppgavene

A. Til montrene

Oppgave 1

Denne oppgaven er tenkt som en slags oppvarming-soppgave. Det er ufarlig å sitte gruppevis å jobbe

med denne, og man får noen aha-opplevelser på hva som er "moderne".

Fasit (stolene i rekkefølge etter produksjonsår):

1848 Michael Thonet: No.14
1918 Gerrit T. Rietveld: Rød og blå stol
1926 Mart Stam: Stålrørstol
1928 Le Corbusier, Pierre Jeanneret og Charlotte Perriand: Chaiselongue LC 4
1930-31 Alvar Aalto: No 41
1934 Gerrit T. Rietveld: Zig Zag

1948 Ray Eames: la Chaise
1956 Eero Saarinen: Tulip chair
1957 Arne Jacobsen: 7eren
1959 Verner Panton: Hjertestol
1959-60 Verner Panton: Pantonchair
1970 Studio 65: leppesofa
1983 Stiletto: Consumers rest
1990 Philippe Starck: W.W. stool



Oppgave 2

Denne oppgaven er knyttet direkte til de to montrene med 9 gjenstander. Her er skilleveggene samtidig faktaark om den enkelte kunstner. De er til å dra ut. På den måten kan elevene ta dem med til sin egen pult og jobbe videre på PC dersom det er ønskelig. Dersom de bare vil ha en liten innføring om kunstneren, får de greie på fødselsår, noen eksempler på gjenstander hun/han har laget, og en referanselinje med bilder. På referanselinja kan det være andre kunstnere som jobber med det samme, kunstnere som har inspirert den som er omtalt, eller helt andre inspirasjonskilder som kunstneren har oppgitt. Kunsthåndverkerne i monteringen med kunsthåndverk fra Agder har vært med på å velge bilder til referanselinjene sine.

Dersom læreren ønsker å gjøre dette til en mer omfattende oppgave kan elevene søke på internett på kunstnerens navn eller benytte listen over aktuelle nettsteder.

Mye billedmateriale er tilgjengelig på nettet. Store norske leksikon har mange gode artikler både om kunstnere og om stilepoker. Et godt billedmateriale ligger på billedgalleriet til Norsk Designråd (www.norsksdesign.no): Nederst på forsiden kan du klikke deg inn på *Billedgalleri*. Gå så inn på menyen til venstre og klikk på *Designpriser*. Klikk deg videre på *Historisk (1961-1999)*.

Bruk litteraturlista eller lista over nettsteder (bakerst i dette heftet) for å få ideer til å søke informasjon.



Oppgave 3

Denne er tenkt som en ren tegneoppgave for å studere en gjenstand mer grundig. Med små justeringer er denne aktuell både for ungdomstrinnet og videregående skole.



B. Produktdesign

Oppgave 1

I) og II) Her er oppgavene laget på litt forskjellig nivå. Dersom den brukes av de yngste elevene på ungdomstrinnet er det kanskje greit at det er en litt mer fabulerende oppgave. De vil sannsynligvis tenke nokså tradisjonelt og la ostehøvelen ha et skaft som er dekorert.

Man kan tenke "Aust-Agder-ostehøvel" i den forstand at man tegner seilskuter eller andre ting fra kystkulturen eller gamle eller moderne ting fra innlandet i Agder. Man kan også prøve å finne dekorelementer som er typisk for distriktet og bruke det på sin egen måte.

Personlig ostehøvel krever ikke noe forkunnskap og er en åpen oppgave som elevene ofte liker å få. Likevel er det ofte vanskelig å komme i gang med de åpne oppgavene. For å starte tankeprosessen kan det være spennende å utfordre elevene på hvordan deres personlige ostehøvel skulle være hvis den samtidig skal si noe om at de bor i Aust-Agder.

Elevene kan også lage ostehøvel med skaft i tre (selve høvelen kan kjøpes på A/S sløyddetaljer) og bruke denne oppgaven som forarbeid til ostehøvelen.

III) Denne oppgaven går litt lengre enn I) og II). I videregående skole er det kanskje her man bør legge hovedinnsatsen. Man kan selvfølgelig også helt hoppe over I) og II) i videregående. Her er det mer tekniske ting som kommer inn. De fleste elever vil ha sett ostehøvler som har en streng til å skjære med. Noen har også sett skjæremaskiner som vi av og til finner på hoteller eller andre steder hvor mange skal skjære av den samme osten.

Oppgaven er tenkt å appellere til "Reodor Felgen og Petter Smart- elever" som synes det er spennende å finne opp ting. Når den tekniske løsningen er valgt kan læreren, ved hjelp av spørsmål, få eleven inn på tanker om estetikk og samsvar mellom form og funksjon.

Oppgave 2

I) Dersom dere ønsker det kan dere gjerne prøve de forskjellige sitruspressene. (Bare pass på å levere dem ferdig vasket tilbake) Det er et forsøk som elevene sannsynligvis vil like å være med på. Diskusjonen om funksjonaliteten blir i alle fall konkret og erfaringsbasert hvis man tar seg tid til å gjøre dette. Sitronpressa som Philippe Starck har laget for Alessi er et av 1990-årenes designikoner. Mange lekre kjøkken har denne stående nærmest som en skulptur på benken.

Diskuter:

Hvor viktig er egentlig funksjonaliteten om formen er tiltalende?

Er det som er funksjonelt, vakkert i seg selv fordi det er funksjonelt?

Hva er fordelene med den enkelte pressa?

Hvilken er lettest å vaske opp?

Hvilken ville du bruke hvis du skulle presse nok sitron til en stor porsjon fromasj? Hvilken ville du bruke hvis du skulle ha litt sitronsaft i salatdressingen?

Hvorfor?

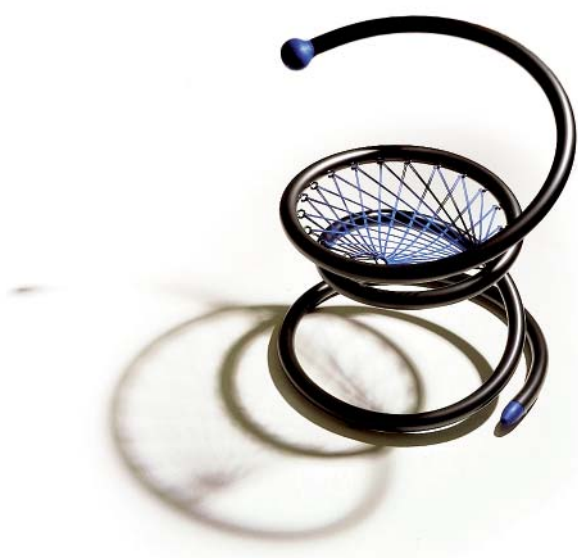
II) Når elevene begynner å jobbe med en ny metode er det kanskje greit å snakke om hva de tre sitronpressene har til felles. Må dette felleselementet være tilstede for å få saft ut av en sitron?



C. Stoldesign

Stoloppgaven er tenkt å skulle favne bredt. Røret med miniatyrstolene og posteren med kjente stoler er tenkt å gi inspirasjon til å se variasjonsmulighetene. For noen elever er en stol fortsatt nødvendigvis et sitteredskap med 4 bein og de leser oppgaven slik at det handler om å "pynte" den formen. Andre er uten grenser og tenker kanskje funksjon og teknikk uten nødvendigvis å ta hensyn til at det skal være en god form.

Her må læreren selv bestemme hva som er viktig i deres plan. Dere står selvfølgelig fritt til å justere oppgaven slik at den passer deres egne mål. Dersom elevene har tilgang til internett kan det være en god inspirasjonskilde å gå inn på Peter Opsviks nettsted (www.opsvik.no). Han har mange sitteredskaper som utvider rammene våre for hva vi vil kalle en stol.



D. Tradisjonskunst

I denne oppgaven kan man ta utgangspunkt i virkelige gjenstander eller i bilder. Fordelene med gjenstander er at de gir en del informasjon som elevene får inn ubevisst. Det dreier seg om materialfølelse, størrelse og dimensjoner, teksturer osv. det er også lettere å beskrive bruksområde når man ser gjenstanden i full størrelse.

Når vi ikke kan få til det beste får vi ty til bilder. Digitalt Museum er relativt nytt i museene. Det arbeides stadig med å legge bilder ut sammen med noe informasjon om gjenstanden som er avbildet. I oppgavene våre har vi tatt utgangspunkt i Aust-Agder kulturhistoriske senters egne samlinger. Hvis elevene ønsker å gå videre med dette, og se om de finner ulikheter i for eksempel mønstertradisjon andre steder i landet, kan de utvide søket til å gjelde alle museene som er inne på digitalt museum. Dersom man jobber med denne oppgaven over lengre tid vil man oppdage at det kommer stadig flere gjenstander ut på Digitalt Museum.

Oppgaven er tenkt å skulle hjelpe eleven å ta utgangspunkt i inspirasjonskilder som er tilgjengelig. Deres egne moderne uttrykk skal kunne inspireres av gammel tradisjon. Det er spennende å se om et felles utgangspunkt blir variert når elevene får bearbeidet skissene.

E. Mønsterforming

Her er det tatt utgangspunkt i ett lite dekorelement. Det er gjort for at elevene skal komme i gang med sin bearbeiding - enten det er for å stilisere eller for å jobbe med mønsterforming. For viderekomne elever kan det være interessant å be dem om å få dekoren til å passe til hovedformen.

I folkekunsten snakker vi ofte om "frykten for det tomme rom". Hver lille bit av gjenstanden er dekorert.

Som en motsats til dette sier arkitekten Adolf Loos: "Det moderne mennesket, mennesket med moderne nerver, trenger ikke ornamenter, det avskyr det!" (fra *Ornament og forbrytelse*, 1908)

Diskuter: Er det riktig at dekor er unødvendig? Vår gamle tradisjonskunst er full av dekor. Vår nyere skandinaviske tradisjon (arven etter Scandinavian design-generasjonen) er veldig fokusert på enkel form og fravær av dekor. Kan vi kalle dette også tradisjonskunst?



F. Smykkedesign

Smykkeoppgaven er en av mange mulige. Man kan like gjerne sy et klesplagg, lage bruksgjenstander i tre eller keramikk eller lage smykker i andre materialer.

I dette tilfelle er det brukt tinnstøping fordi det er en teknikk som er gjennomførbar på de fleste skoler uten så mye spesielt utstyr, det er forholdsvis rimelig, og det er likevel noe som elevene opplever som "ordentlig".



G. Rutemønster

Denne rutemønsteroppgaven kan brukes både til generell mønsterbygging og spesifikt for strikking og broderi.

Dersom man skal bruke mønsteret for å strikke av det kan det være lurt å opplyse elevene om problemene som er forbundet med å ha altfor lange sprang mellom ruter i samme farge. Generelt sier vi at 5 masker er et maksimum for hvor langt du bør strekke tråden på baksiden uten å tvinne den over den andre fargen. Dette er tilleggsinformasjon som egentlig er for viderekommende, men det er viktig nok å vite hvis man er nybegynner som mønsterstrikker!

Både lærere og elever kan jo more seg med disse:
www.side2.no/mote/article2844689.ece
www.geriljabroderi.com

H. Bokomslag

På dette oppgavearket har vi valgt design av bokomslag, siden dette er et eksempel som kan hentes fra utstillingen. Men lærer kan gjerne justere oppgaven til også å favne eksempelvis cd-cover, hvis dette er ønskelig.

Oppgave 1

Fasit på kronologisk rekkefølge av bokomslagene, samt kategori og målgruppe:

1. "Vind og bølge" – 1927, Nils Collett Vogt. Kategori: skjønnlitteratur/lyrikk. Målgruppe: voksne.
2. "God dag! Jeg er et dikt!" – 2007 (nyutgivelse av diktsamlingen Kykelipi, 1967), Jan Erik Vold. Kategori: skjønnlitteratur/lyrikk – diktsamling. Målgruppe: barn og ungdom.
3. "Menneskefluene" – 2010, Hans Olav Lahlum. Kategori: skjønnlitteratur/krim. Målgruppe: voksne.
4. "Det er ditt liv! Og du fortjener å ha det bra – nå!" – 2010, Mia Törnblom. Kategori: dokumentar og fakta / livsstil. Målgruppe: ungdom/voksen.

Dette er en aktivt reflekterende oppgave hvor elevene danner grunnlaget for oppgave 2, og kan gjerne løses muntlig i fellesskap. De må ta stilling til det spesifikke ved ulike bokomslag, og se dem i forhold til tiden de er laget i, formålet med bokdesignet, og ikke minst reflektere over samspillet mellom bokas utseende i forhold til bokas faktiske innhold.

Oppgave 2

Praktisk og visuell oppgave hvor elevene skal designe ulike bokomslag.

Når det gjelder design ved hjelp av digitale verktøy i oppgave 2, må dette naturligvis være frivillig, siden ikke alle vil ha naturlig tilgang på dette. Men fint om dette brukes hvis det er tilgjengelig, særlig i videregående skole. For mange elever er dette dessuten et viktig, om ikke nødvendig hjelpemiddel.

Ellers er internett et svært hjelpsomt verktøy for elevene når de arbeider med disse oppgavene. Her følger noen aktuelle nettsider til nytte og inspirasjon:
www.cappelendamm.no
www.gyldendal.no
www.aschehoug.no
www.no.wikipedia.org/wiki/Grafisk_design
www.kamelona.no/kamelona/bokomslag.htm
www.mainisland.no/grafisk_design_og_bokomslag
www.designbasen.no/firma/tina-soli-grafisk-designer-illustratoer-article7294-654.html
www.gjorven.no/bokdesign/mer-om-bokdesign



Stoler og paralleller i kunsthistorien

Et forslag til en powerpoint-presentasjon

Her kommer et forslag til hvordan læreren kan lage en powerpoint til undervisningen med utgangspunkt i stolmonteren og den vedlagte DVDen. På DVDen har vi bare bilder som vi har skaffet oss rettigheter til å bruke i dette opplegget. Dem kan dere derfor bruke til undervisningen. Bildene som det refereres til som paralleller har vi ofte ingen rettigheter til. De bildene må dere finne selv på nettet. Vi oppgir kunstnerens navn og tittelen på verket, så må dere selv finne det og undersøke rettighetene. Skolene har et eget avtaleverk som museene ikke er en del av når det gjelder dette.

Dampbøyde bøkstaver

Dette er den tidligste av stolene i denne oversikten. Vi regner som regel 1850 som overgangen til industrialismen. Før denne tid var det den enkelte håndverker som måtte formgi gjenstandene. Det gikk forholdsvis seint siden alle operasjoner skulle utføres for hånd, og det var ofte sammenføyningsmåter og gamle tradisjoner som avgjorde hvordan en stol så ut. Etter hvert som maskinene skulle overta mye av arbeidet ble det viktig å utforme møblene slik at de enkelt lot seg lage av maskiner.

Thonet stilte ut luksurmøbler på verdensutstillingen i London 1851, men etter hvert lagde han "billige forbruksvarer" som denne stolen som har fått navnet no. 14. Metoden med å bøye bøkstaver under damp tok han patent på allerede i 1840. Stolen er hensiktsmessig å masseprodusere, den tar liten plass under transport fordi den kan flatpakkes og settes sammen med noen få skruer. Det er jo det de gjør på IKEA også for å få møblene billige.

Fra DVD: Thonet -Michael_No14

De Stijl-gruppen

Gerrit Rietvelt var arkitekt og hørte til kunstnergruppen de Stijl som holdt til i Nederland. Gruppen hadde

modernismen som sitt ideal. Ingen unødvendig pynt skulle fordyre masseproduksjonen av møblene. Fargene skulle være rene og enkle. Primærfargene, rød, blå, gul + sort og hvitt, ble mye brukt.

Fra DVD: Rietvelt, Gerrit: Rød og Blå stol

Fortsatt de Stijl

Maleriene skulle være abstrakte. De betraktet maleriet som et selvstendig system av farger, former og flater, og ville vise det lovmessige og konstruktive i kunsten.

Fra nettet: Piet Mondrian: "Rødt, blått og litt gult"

Fortsatt de Stijl

Arkitektene i de Stijl mente det var riktig at huset ble skapt ut fra kubens enkle form, og det skulle være mulig å bygge på huset etter hvert som behovene endret seg.

Fra nettet: Van Doesburg og Van Eesteren: Arkitekturmodell fra de Stijl

Stålrør

Når industrien lyktes i å bøye stålrør, og møbelprodusenter valgte å bruke stålrør i møbler dukket nye former opp. Her er det selve det å få til å bøye stålrør som er det nye. Veldig mange jobbet



med den samme problematikken på den tida, og dette er en av de kjente stolene av bøyde stålrør fra 1926. Det er en såkalt "frisvinger". På grunn av formen på rørene slipper man stolens "bakbein".
Fra DVD: Stam, Mart: Stålrørstol

Mer stålrør

Denne har sikkert mange av elevene sett før – I alle fall på bilder. I Bonytt dukker den stadig opp, fordi den er en av de viktige "designikonene" som fortsatt produseres. Den er også laget av bøyde stålrør, og er plassert i en ramme av stål som gjør at man kan endre ligge-/ sitteinkelen. Den så dagens lys første gang i 1928

Fra DVD: *Le Corbusier, Pierre Jeanneret og Charlotte Perriand: "Chaiselongue", LC 4"*

Laminert og bøyd bjørketre

Stolen er laget av laminert og bøyd bjørketre.
Fra DVD: *Alvar Aalto: "Nr.41"*

Alvar Aalto designet den sammen med sin kone, Aino, til Lungesykehuset i Paimio. Alle Alvar Aaltos møbler oppstod i forbindelse med hans bygninger. (Han var opprinnelig arkitekt.) Møbler var for ham "arkitekturens tilbehør". Til lungesykehuset i Paimio....
Fra nett: *Alvar Aalto: Lungesykehuset i Paimio*

....eksperimenterte de først med stålrørs møbler som lignet Mart Stams stol, men kom til at disse møblene ble for "kalde" i et miljø med syke mennesker. De begynte da å prøve seg fram med bøyd, skiktlimt tre i stedet. Setet er av bøyd trelaminat.
Fra DVD: *Alvar Aalto: "Nr.41"*

Morsom form, men..

Denne stolen skulle det vært spennende å se om hadde tålt påkjenningen av at noen satt på den! Det ser helt ulogisk ut at det går an. Designeren er altså den samme som hadde lagd den blå og røde stolen som vi så på tidligere. I den blå og røde stolen skjønner man hvordan han har tenkt når det gjelder konstruksjon – det er vanskeligere her.
Fra DVD: *Gerrit Rietveld: "Zig-Zag", 1934*

Samme tanke? Nei!

Ved første øyekast minner denne litt om "Zig Zag"-stolen, men denne er gjennomarbeidet konstruksjonsmessig og virkelig en stol som har fått vise hva den tåler i 40 år. (Så den passer ikke kronologisk inn her – vi trenger den bare her som sammenligning).
Fra DVD: Peter Opsvik: "Tripp Trapp" 1972

Nye materialer

Denne stolen er i formpresset plast, og det er i alle fall nytt materiale på denne tiden. I forbindelse med 2. verdenskrig ble veldig mange materialer og teknikker utforsket, og rett etter krigen hadde industridesign en veldig oppblomstring; Særlig i USA, der varemangelen ikke var et så stort problem som i Europa.

Fra DVD: *Ray Eames: "la Chaise" 1948*

Ligner formen?

Forbildene for designerne som jobbet med organisk design, var de svungne linjene i menneskekroppen, og arbeider av samtidige kunstnere.

Fra nettet: *Henry Moore: Statue av liggende kvinne, 1938*

Plasten kommer i Europa også

Eero Saarinen er også en av kunstnerne som arbeider med organiske former. Tulipanstolen hans med sitte-skall av polyester skulle forenkle den nederste delen av stolen og skape mer "orden."
Fra DVD: *Eero Saarinen: "Tulip chair" 1956*

Arne Jacobsen

Den danske designeren Arne Jacobsen har fått veldig mye omtale de siste årene. I 2002 hadde det store museet Louisiana i København en stor jubileumsutstilling i forbindelse med at det var 100 år siden hans fødsel.

Denne stolen var opprinnelig laget med tanke på at den skulle være pen å se på og billig å produsere. Det skulle være en stol som hvem som helst kunne kjøpe for under 50-lappen. Nå har stolene blitt "design – ikoner" og den lille modellen i størrelse 1:6 som står i monteringen koster bortimot 1000 kroner.
Fra DVD: *Arne Jacobsen: "7'eren" 1957*



Arkitekten

Arne Jacobsen var opprinnelig arkitekt, men i likhet med Alvar Aalto arbeidet han med bygningene sine helt ned til minste detalj.

Fra nettet: Arne Jacobsen: SAS-hotellet i København 1955-60

Møbeldesigneren

Til SAS hotellet lagde han egne møbler som man fortsatt kan se på enkelte rom. Her ser vi blant annet "Svanen" og "Egget".

Fra nettet: Arne Jacobsen: Interiør fra SAS hotellet i København

Produktdesigneren

Selv bestikket...

Fra nettet: Arne Jacobsen: "bestikk", 1959

...og dørvrideren tegnet han selv.

Fra nettet: Arne Jacobsen: Dørvrider til SAS- hotellet

En danske til

Verner Panton er også en danske, og denne hjertestolen kunne like gjerne vært laget nå, som da den ble laget i 1959.

Fra DVD: Verner Panton: "Hjertestol" 1959

Han er kanskje enda mer kjent for denne stablestolen av plast som er formpresset i ett stykke.

Fra DVD: Verner Panton: Stablestol i plast 1959 - 1960

Leppesofa fra 1970

Leppesofaen er et humoristisk møbel som er et typisk barn av sin tid, selv om en lignende sofa har vært laget av Salvador Dali allerede i 1934.

Fra DVD: Studio 65: Leppesofa, 1970

Flere lepper..

Leppene er også temaet i Man Rays maleri fra 1930-tallet

Fra nettet: Man Ray: "Observatoriets tid"

Og Marilyn's lepper..

Dette bildet av Andy Warhol er et av de mest kjente Pop-art-bildene

Fra nettet: Andy Warhol: "Marilyn Monroe"

Og Ellinors lepper..

Her forteller Ellinor Flor I tittelen hva som har inspirert henne til denne strikke- kreasjonen: Strikket drakt "der Marilyn's munnar og Man Rays lepper flyg som fuglar og svever som skyar..." I tillegg til leppene som helt åpenbart er med, spiller hun på likheten i ordene / navnene: Man Ray- Monroe.

Fra DVD: Ellinor Flor: "Man Ray – Monroe"

Hightech og postmodernisme

Både 80-tallets high-tech og 80-tallets postmodernisme er synlige her I den ironiske stolen som sier noe om tiden vi lever i.

Fra DVD: Stiletto: "Consumers rest" 1983

Referanse til en skulptur?

Kanskje er det også en hilsen til denne skulpturen fra 1970.

Fra nettet: Duane Hanson: "Supermarket shopper", skulptur, 1970

Vi nærmer oss nåtid

Philippe Starcks barkrakk fra 1990 er den nyeste stolen i stolkavalkaden.

Fra DVD: Philippe Starck: W.W. Stool

Referanse til et av sine egne produkter?

Denne sitronpressa er et av de mest kjente arbeidene til denne designeren, og de lange slanke linjene fra den er lett gjenkjennelige i barkrakken.

Fra DVD: Philippe Starck: "Juicy Salif" sitronpresse fra Alessi, 1990

...Og hvem som vil lage de mest oppsiktsvekkende stolene i årene som kommer, og hva de skal referere til, ja, det gjenstår å se!



Litteraturliste

- Andersen, Rolf Simeon og Olsen Astrid, *Moderne Antikviteter II – norsk glass, kunstnere og signaturer 1900 -1970*, 2002, Lunde forlag
- Berg, Jens W., *Hadelands glass 1900-1950*, 1996, C. Huitfeldt forlag
- Bing, Morten og Johnsen, Espen, *Nye hjem – Bomiljøer i mellomkrigstiden*, 1997 –1998, Norsk folkemuseums årbok
- Bøe, Alf og Stemshaug, Inger Helene N. , *Tias Eckhoff - en pionær i norsk industridesign*, 1998, Kunstindustrimuseet
- Bøe, Alf , *Nora Gulbrandsen på Porsgrund* , 1994, C. Huitfeldt forlag
- Dahl, Eldbjørg/ Johansen, Randi O./ Larsen, Ellen, *Akantus, Kunst og håndverk for 8. - 10. klasse*, 1996, Det Norske Samlaget
- Dermott, Catherine Mc, *Det 20. århundrets design*, 1997, Schibsted forlag
- Div., Forfattere, *Det veltalende objekt - Kunsthåndverk 1975-1997*, Kunstindustrimuseet i Oslo/ Nordenfjeldske kunstinstrimuseum i Trondheim/ Vestlandske Kunstinstrimuseum i Bergen/ organisasjonen Norske Kunsthåndverkere
- Dormer, Peter, *The meaning of modern design – towards twenty-first century*, 1990, Thames and Hudson
- Dormer, Peter, *Design since 1945*, 1993, Thames and Hudson
- Ellefsen, Terje/ Solberg, Anne/ Normann, Cato, *Telefonen – telefonapparater i Norge 1880 – 2000*, 2000, Norsk Telemuseum
- Elton, Lars/ Moshus, Petter T., *Norsk Olympisk Design*, 1995, Messel forlag
- Fadden, David Revere Mc, *Scandinavian modern design 1880 –1980*, Harry N. Abrams inc.
- Fiell, Charlotte and Peter, *Design of the 20th Century*, 1999, Taschen
- Flor , Ellinor, *Rosa Heimafrå*, 1991, Det norske Samlaget
- Flor , Ellinor, *Diva, donna, darling*, 1993, Det norske Samlaget
- Gaustad, Randi og Dalbolt, Gunnar, *Samtidskeramikk – Norsk keramikk fra 1940 til i dag*, 1990, Dreyer forlag A/S
- Gilje, Karianne Bjellerås/ Flor, Thomas/ Halèn, Widar/ Opstad, Jan-Lauritz/ Skjerven, Astrid, *Grete Prytz Kittelsen - emalje og design*, 2008, Gyldendal Norsk Forlag A/S
- Glabek, Ingeborg, *Kunsten, nytten og moralen - kunstinstrim og husflid i Norge 1800 -1900*, 1988, Solum forlag
- Grønvold, Ulf, *Priset arkitektur 1904 – 2000 – bygninger belønnet med A.C.Houens fonds diplom*, 2000, Arkitekturforlaget
- Gunnarsjaa, Arne, *Arkitekturleksikon*, 1999, Abstrakt forlag
- Haakestad, Jorunn, *Design, symbol, stil – Kunst og industri i det 20. århundret*, 2000, Faktum Orfeus forlagene
- Halèn, Widar, *Art Deco, Funkis, Scandinavian design*, 1996, Orfeus
- Halèn, Widar, *Norway says 10*, 2009, Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design
- Hauffe, Thomas, *Design*, 1996, J.W.Cappelens forlag A.S.
- Heskett, John, *Industrial design*, 1980, Thames and Hudson
- Høisæther, Ole Richard, *Design på norsk – fra Nøstetangen til Norway says*, 2005, N.W. Damm & sønn a/s
- Håberg, Kirsten Røvig, *Den myke historien – tekstiler, klær og moter*, Tell forlag , 2002
- Kjellberg, Anne, *Mote – Trender og designere Oslo 1900 – 2000*. C. Huitfeldt forlag , 2000
- Kostveit, Åsta Østmoe, *Kors i kake, skurd i tre*, 1997, Landbruksforlaget
- Lund, Nils-Ole, *Arkitekturhistorier siden 1945*, 2001, Arkitektenes forlag
- Polak, Ada, *Gammelt Porsgrund porselen*, 1980, C. Huitfeldt forlag
- Rolness, Kjetil, *Med smak skal hjemmet bygges*, 1995, Aschehoug
- Sartori, Renat/ Marabelli, Marco, *The dream factory – Alessi since 1921*, Electa/Alessi
- Segelke, Nanna, *To rette og en vrang – Unn Sailand Dale – Designerliv og strikkeoppskrifter*, 1994, Aschehoug
- Segelke, Nanna, *Norsk kvalitet*, 1989, Deyers forlag A/S
- Segerstad, Ulf Hård af, *Nordisk Brukskunst*, 1961, Gyldendal Norsk Forlag
- Sembach, Leuthäuser og Gössel, *Møbeldesign i det 20. århundre*, 1989, Taschen
- Sommer, Anne- Louise, *Arkitektur og design -Politikens bog om kunsthåndverk*, 1995, Politikens forlag A/S
- Sparke, Penny, *Design –1900-talets pionjærer*, Albert Bonniers forlag
- Stang, Kaare, *Art Deco i Norge*, 2004, Press
- Sundbøe, Annemor, *Lusekøfta fra Setesdal*, 1998, Høyskole Forlaget A/S
- Sæther, Nina Granlund, *Hjertet i folkekunsten – en hyllest til håndens arbeid*
- Wickman, Kerstin og Beckman, Ulf, *Form genom tiden. Människans Rum och Ting – en TV serie och en bok*, 1992, FORM specialnummer
- Wildhagen, Fredrik, *Norge i form – kunsthåndverk og design under industrikulturen*, 1988, J.M. Stenersens forlag
- Økland, Einar, *Norske bokomslag 1880 –1980*, 1996, Det Norske Samlaget
- Norsk kunstårbok 2002*, 2002, Forlaget Bonytt
- 100 Masterpieces from the Vitra Design Museum Collection*, 1996, Vitra Design Museum
- Brukskunstneren Sverre Pettersen*, 1954, Kunstindustrimuseet
- Variasjoner med Verde*, 2006, Norsk Form og Norsk Designråd
- Benny Motzfeldt*, 1984, Universitetsforlaget AS i og Galleri Acanthus Oslo
- Design og kunsthåndverk 1905- 2005 guidebok*, 2005, Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design
- Norway said*, 2004, Utstillingskatalog fra Nordenfjeldske kunstinstrimuseum
- Mesterlig mote*, 2007, Utstillingskatalog fra Nordenfjeldske Kunstinstrimuseum



Billedliste til DVD

- Bals, Margrethe Siri *Kautokeinopose*, Kaffepose i skinn, 2003, Foto: AAKs
- Berg, Sigrunn, Skjerf, Foto: AAKs
- Bjorvatten, Liv, Anheng med hjerteform, Foto: Aaks
- Bjorvatten, Liv, Halskjede med hvite prikker, Foto: Liv Bjorvatten
- Bjorvatten, Liv, Halskjede med røde hjerter, Foto: Liv Bjorvatten
- Bjørnstad, Per, *Toppdal*, Møbelstoff for Gudbrandsdalens ildvarefabrikk, Foto: Ukjent/Norsk Designråd
- Blåvarp, Liv, *Fugl*, Halsklave i tre og hvalrossstann, 1991, Foto: Liv Blåvarp
- Bondestam, Maarten, Dragetype Windcones, orange, Foto: Per Lunden
- Bondestam, Maarten, Dragetype Windcones, hvit, Foto: Per Lunden
- Bongaard, Hermann og Gramstad, Turi, tallerkner for Figgjo fajanse, Foto: NRA
- Brantenberg, Ulla Mari, *Jeg er våken*, Glass, 1998, Foto: Markus Werner/ SKMU
- Brørby, Severin, Manhattan , Cocktailglass, , Foto: Ukjent/Norsk Designråd
- Bull, Henrik, Historisk museum, Museum, 1898-1902, Foto: Ann Christine Eek
- Bull, Henrik, Jernovn, Jernovn for Kværner, Foto: AAKs
- Bull, Henrik, Lohengrin, Sjokolade, 1911, Foto: AAKs
- Bull, Henrik, Nationaltheateret, Teater, 1891-1899, Foto: Ukjent/Nationaltheateret
- Dahl, Birger, Dørvrider, Dørvrider for Wilhelm Rosenvinge a/s, Foto: Ukjent/Norsk Designråd
- Dysthe, Svein Ivar, *Laminette*, Stablestol, Foto Ukjent/Norsk Designråd
- Eames, Ray, *La Chaise*, Stol i hvit formpresset plast, 1948, Foto: AAKs
- Eckhoff, Sigrid, *Det var en gang*, Barnebestikk, Foto: Olav Olsen
- Eckhoff, Sigrid, *Salamander*, Cherrox, Foto: Olav Olsen
- Eckhoff, Tias, *Det riflede*, Servise i porselen for PP, 1950, Foto: Bjørn Winsnes
- Eckhoff, Tias, *Det riflede*, Tekopp for PP, Foto: Porsgrund Porselen
- Eckhoff, Tias, *Glohane*, Servise i porselen for PP, 1955, Foto: Teigen fotoatelier a/s
- Eckhoff, Tias, *Glohane 2*, Tekanne, fløtemugge og sukkerkopp for PP, , Foto: Teigen fotoatelier a/s
- Eckhoff, Tias, *Maya*, Bestikk, Foto: Norsk Designråd
- Eckhoff, Tias, Trio nøkkel, Nøkkel for Trio Wing, Foto: Teigen fotoatelier a/s
- Ekstrøm, Terje, *Ekstrem*, Stol, Foto: Norsk designråd
- Eldøy, Olav , *Date*, Stol, 2003, Foto: Ukjent/Norsk Designråd
- Elektrokontakt A/S, Vippebryter, Foto: Ukjent/Norsk Designråd
- Flor, Ellinor, *Bølgende landskap*, Hatt fra boka Diva, Donna, Darling Det Norske samlaget, Foto: Guri Dahl
- Flor, Ellinor, Felles Arvegods, Hatt fra boka Diva, Donna, Darling Det Norske samlaget, Foto: Guri Dahl
- Flor, Ellinor, Fingervanter med neglelakk, Modell for håndstriking, Foto: AAKs
- Flor, Ellinor, Hatt, Foto: NKIM
- Flor, Ellinor, *Monroe / Man Ray*, Strikket antrekk med hatt fra boka *Diva, Donna, Darling*, Det Norske Samlaget, Foto Guri Dahl
- Flor, Ellinor, *Rosa Heimafrå*, Strikket drakt fra boka Rosa Heimafrå, Det Norske Samlaget, Foto: Guri Dahl
- Fostvedt, Ellen og Jensen, Eva Skarderud, Hvit messehagel, Messehagel, vevd av E.F., design, broderi og montering av E.S.J., Foto: Ellen Fostveit
- Fostveit, Hilde, Emballasje til smykkeserien Bris, Foto: Norsk Designråd/ Norsk Designråd
- Gress, Designbyrå, *Safari*, Barnebestikk, Foto Ukjent/Norsk Designråd
- Gulbrandsen, Inger, Gardin med stofftrykk, detalj, Foto: Ukjent/NRA
- Gulbrandsen, Nora, 8 kantet asjett for PP, Foto: AAKs
- Gulbrandsen, Nora, Buljong kopp, Porselen for PP, Foto: AAKs
- Gulbrandsen, Nora, Kaffekanne, Foto: AAKs
- Gulbrandsen, Nora, Kaffekanne, sukkerkopp og fløtemugge, Porselen for PP, Foto: NKIM
- Gulbrandsen, Nora, Teservice, Porselen for PP, Foto NKIM
- Hansen, Frida, Vevd gardin, Foto NKIM
- Hanum, Sidsel, Lite skjell, Keramikkskål, Foto: Sidsel Hanum
- Hanum, Sidsel, Oval, Keramikkskål, Foto: AAKs
- Hanum, Sidsel, Rur, Keramikkskål, Foto: Sidsel Hanum
- Hanum, Sidsel, Skjell som vokser, Keramikkskål, Foto: Sidsel Hanum
- Haugen, Arnfinn, Boks i boks, Skulptur i tre, Foto: AAKs
- Haugen, Arnfinn, Matematisk ornamentikk, Utsmykning, Foto: Arnfinn Haugen
- Haugen, Arnfinn, Tavelett, Skap i tre, Foto: Terje Agnalt
- Haugen, Arnfinn, Taveletter, Skap i tre, Foto: Terje Agnalt
- Haugen, Arnfinn, Utsmykning til NRK, Foto: Arnfinn Haugen
- Hidle, Jonas, Jonas, Lampe for Høvik Lys, Foto: Ukjent/Norsk Designråd
- Hochlin, Elsie Ann, *Grønn av misunnelse*, Halsklave, Foto: Stanley Haaland/SKMU
- Hope, Grethe, Kimono rød, Foto: Liv Øveland
- Hope, Grethe, Kimono svart, , Foto: Liv Øveland
- Hope, Grethe, Spiral, Trykt pute i bomull, Foto: Grethe Hope
- Hope, Grethe, Trykt pute i bomull, Foto: AAKs
- Høyland, Roar, Emballasje fra PLUS-glass, Foto: Ukjent/Norsk Designråd
- Inspirasjon, Fugler, blader og trær, Foto: Gabriela Gonzalez/SXC
- Inspirasjon, Industri, Foto: AAKs
- Inspirasjon, Kalligrafi, Foto: AAKs
- Inspirasjon, Remedier fra turer, Foto: Sidsel Hanum
- Inspirasjon, Tørr sand, Foto: Sidsel Hanum
- Isao, Hosoe, *Heron*, Skrivebordslampe, Foto: Ukjent/Norsk Designråd
- Jacobsen, Arne, 7eren, Kjøkkenstol, 1957, Foto: AAKs
- Jacobsen, Else Marie, Levdt liv, Detalj av vevd teppe, Foto: Renato Langfeldt/SKMU
- Jacobsen, Jac. A/S, Luxolampe L-2P de luxe, Lampe fra Luxo, Foto: Ukjent/Norsk Designråd
- Jacobsen, Jac. A/S, Luxo LFM 101, Lampe fra Luxo, Foto: AAKs
- Jacobsen, Jac. A/S, Luxo-LS-1, Lampe fra Luxo, Foto: Ukjent/Norsk Designråd





- Jacobsen, Jacob, *L1*, Lampe fra Luxo, 1937, Foto: AAKs
- Jacobsen, Jacob, Luxolampe, Lampe fra Luxo, Foto: AAKs
- Jessen, Gro, *Rett innenfra*, Veggteppe, detalj, Foto: SKMU
- Johansen, Willy, *Siri*, Pressglassserie fra Hadeland Glassverk, Foto Ukjent/ Norsk Designråd
- Jutrem, Arne Jon, Oksehoder i glass, Lunningprisen og gullmedalje i Milano, Foto: Ukjent/NRA
- Kittelsen, Grete Prytz, *Fugl Fønix*, Emaljebolle, Foto: Ukjent/NRA
- Kittelsen, Grete Prytz, *Lotus*, Kaffekjele for Cathrineholm, Foto: AAKs
- Kittelsen, Grete Prytz og Paolo Venini, Halskjede i glass og sølv, Foto: NKIM
- Korsmo, Arne og Grete (Prytz Kittelsen), Sigarettetui og askebeholder for A/S Cathrineholm, Foto: Ukjent/ Norsk Designråd
- Korsmo, Arne, Villa Stenersen, Hus i Funkis stil, Foto: Hans A. Rosbach (Wikipedia)
- Kvasbø, Torbjørn, Form, Keramikkskulptur, Foto: Renato Langfeldt/SKMU
- Le Corbusier, og Pierre Jeanneret/ Charlotte Perriand, Chaiselongue LC4, Sjeselong, 1928, Foto: AAKs
- Lislørud, Ole, *Partitur*, Porselenservise for PP, Foto: Porsgrund Porselen
- Lycke, Wenche, Drakt med glidelåser, Foto: NKIM
- Malterud, Nina, Tekopper, Foto: Nina Malterud
- Maske, Cathrine, Vase, Foto: Chris Harrison/Norsk designråd
- Mehus, Konrad, *2 rom og kjøkken*, Brosje, Foto: Stanley Haaland/SKMU
- Mehus, Konrad, *Dinnertime*, Skulptur, Foto: NKIM
- Mehus, Konrad, *Mariahjerte*, Brosje, Foto: Stanley Haaland/SKMU
- Moe, Louis, Bokomslag til *Harald Haardraade* av Elisabeth Schøyen, Foto: AAKs
- Motzfeldt, Benny, Detalj av gravyr, På vase for Hadeland Glassverk, Foto: Ukjent/ NRA
- Motzfeldt, Benny, Glass, For Randsfjord glassverk, Foto: NKIM
- Motzfeldt, Benny, Glassvase, Vase for PLUS, Fredrikstad, Foto: AAKs
- Motzfeldt, Benny, Vase, For Randsfjord glassverk, Foto: AAKs
- Mourier, Bibiche, Bibiche Mourier i verkstedet, Foto: Ukjent/ Villvin
- Mourier, Bibiche, Fat til småkaker, 2010, Foto: AAKs
- Mourier, Bibiche, Kanne med hank av pil, Foto: Bibiche Mourier
- Mourier, Bibiche, Kurver med hank av pil, Foto: Bibiche Mourier
- Mourier, Bibiche, Utsmykning, Foto: Bibiche Mourier
- Mourier, Bibiche, Vaser, Foto: Bibiche Mourier
- Munthe, Gerhard, *Eventyrhaven*, Veggteppe, 1892, Foto: NKIM
- Myhrvold, Pia, *Post Machine: Red wheel*, Regnkåpe, Foto: NKIM
- Nash, Grethe, Seremonikar, Keramikkskål, Foto: Stanley Haaland/SKMU
- Nash, Grethe, Tebolle, Keramikkskål, Foto: Stanley Haaland/SKMU
- Natedal, Peter og Thomas Egset, *Elemento*, Lampe, Foto: Ukjent/Norsk Designråd
- NorwaySays/, Torbjørn Anderssen, Avisbord, Foto: Chris Harrison Norsk Designråd
- Nyhus, Eva, Blomsterkrans, Hatt, Foto: Liv Øvland
- Nyhus, Eva, Hortensia, Hatt, Foto: Liv Øvland
- Nyhus, Eva, Min 8-bladsrose, Hatt, Foto: Liv Øvland
- Nyhus, Eva, Nesten dronning, Hatt i vevd ull, Foto: AAKs
- Nyhus, Eva, *Rutenett med ramme*, Tepper fra Ruter Dame, Foto: Norsk Designråd
- Oldani, Bruno, Jubileumsfrimerker 1967. Sam Eyde / Kristian Birkeland, Scanning: Bruno Oldani
- Olsen, Vivian Zahl, Illustrasjon til Barnas Egen Sangbok, J.W. Cappelen forlag, Foto: AAKs
- Opsvik, Peter, *Balans femini*, Stol, Foto: Opsvik Design
- Opsvik, Peter, *Balans stol*, Stol, Foto: Opsvik Design
- Opsvik, Peter, *Garden*, Møbeltre, Foto: Opsvik Design
- Opsvik, Peter, *Python*, Stol, Foto: Opsvik Design
- Opsvik, Peter, *Tripp Trapp*, Stol for Stokke, Foto: Opsvik Design
- Panton, Verner, *Heart shaped cone chair*, Stol, 1959, Foto: AAKs
- Panton, Verner, *Panton chair*, Stablestol i plast, 1959-60, Foto: AAKs
- Pettersen, Sverre, *Bankett*, Glasserie for Hadeland Glassverk, Foto: Per Ole Rønning
- Pettersen, Sverre, *Märtha og Olav*, glass for Hadeland glassverk, Foto: Per Ole Rønning
- Pettersen, Sverre, *Nordlys*, pressglassserie fra Hadeland Glassverk, 1933, Foto: Per Ole Rønning
- Pettersen, Sverre, Vase med gravyr for Hadeland Glassverk, Foto: Ukjent, NRA
- Pettersen, Sverre, *Vind og Bølge*, Bokomslag for Aschehoug, 1927, Foto: AAKs
- Pixar, Pixar Jr, Logo, TM & © 1986-2010 Pixar. Alle rettigheter reservert
- Porsgrund Porselen, *Nisse*, Nisseservise for PP, Foto: PP
- Porsgrund Porselen, *Nisse*, kopp og skål fra Nisseservise fra Porsgrund (PP), Foto: PP
- Prytz, Jacob, Bestikk for Tostrup, Foto: Ukjent/ NRA
- Prytz, Jacob, *Parisersølv*, Bestikk for Tostrup, Foto: Ukjent/Norsk Designråd
- Rasmussen, Inger J., *Fremmed by*, Lappesøm i ull, Foto: Eialin Kvamsø/SKMU
- Relling, Ingmar, *Siesta*, Hvilestol, 1965, Foto Ukjent/ Norsk Designråd
- Rietveld, Gerrit T., Rød og blå stol, Stol, 1918, Foto: AAKs
- Rietveld, Gerrit T., Zig Zag, Stol, 1934, Foto: AAKs
- Risør drageklubb, Drageportal, Foto: Per Lunden
- Rokvam, Ole Morten, 8 kanner, kanner inspirert av smørekanner for olje, Foto: Rune Nylund Larsen
- Rokvam, Ole Morten, 8024, Tekanne i stål, vedfyrt steingods og tre, Foto: Rune Nylund Larsen
- Rokvam, Ole Morten, Fyringsprosjekter DKS, Foto: Ole Morten Rokvam
- Rokvam, Ole Morten, Tebolle, Keramikkbeholder, Foto: Rune Nylund Larsen
- Rokvam, Ole Morten, Utsmykning, Foto: Rune Nylund Larsen
- Rokvam, Ole Morten, Vekst og utvikling, Utsmykning, Foto: Tom Riis
- Rudjord, Alida, *Blomst*, Brosje i emalje, Foto: AAKs
- Rudjord, Alida, *Champagnepiken*, Emaljekjede, Foto: Alida Rudjord
- Rudjord, Alida, *Kniplingseter*, Brosje i emalje, Foto: Alida Rudjord
- Rudjord, Alida, *Melkeveien*, Brosje i emalje, Foto: Alida Rudjord
- Ryggen, Hannah, *Mors hjerte*, Veggteppe, Foto: NKIM
- Rønning, Grete, *Saturn*, Porselen for PP, Foto: Porsgrund Porselen



Nettsteder

- Samisk husflid, *Karajokvotter*, Strikkede votter, Foto: AAKs
- Sand, Ketil Olav, Drage skisser, Foto: Ketil Olav Sand
- Sand, Ketil Olav, Kassedrage, Foto: Ketil Olav Sand
- Sand, Ketil Olav, Ketil i verkstedet, Foto: Per Lunden
- Sand, Ketil Olav, *Torsk*, Drage, , Foto: AAKs
- Sand, Ketil Olav, Utsmykning Pir-badet, Foto: Ketil Olav Sand
- Schönberg, Lise, Hva skjedde med kråkebolla ?II, Foto: Renato Langfeldt/SKMU
- Skarland, Julie, *Between the sheets*, Kjole, Foto: Eialin Kvamsø/SKMU
- Spook, Per, Fra debutkolleksjonen, Foto NKIM
- Spook, Per, Genser for Husfliden, Foto: AAKs
- Stam, Mart, Stålrørstol, 1926, Foto: AAKs
- Starck, Philippe, *Juicy Salif*, Sitronpresse fra Alessi, 1990, Foto: AAKs
- Starck, Philippe, *W.W. stool*, Barkrakk, 1990, Foto: AAKs
- Stiletto, *Consumers rest*, Stol, 1983, Foto: AAKs
- Studio 65, *Leppesofa*, Sofa, 1970, Foto: AAKs
- Saarinen, Eero, *Tulip Chair*, Plaststol med tøy sete, 1956, Foto: AAKs
- Thonet, Michael, *No 14*, Stol, 1859-60, Foto: AAKs
- Tradisjonelt, Selbuvante, Foto: AAKs
- Tradisjonelt, Smijernsbeslag på kiste, Foto: AAKs
- Tradisjonelt, Tavelett, Foto: AAKs
- Tradisjonelt, Veggskap, Foto: AAKs
- Tradisjonelt, Åkle fra Voss, detalj, Foto: Arnfinn Haugen
- Verde, Johan, *Figgjo Verde*, Kantine Porselen for Figgjo, Foto: Ukjent/Norsk Designråd
- Verde, Johan, *Loop*, Stol, Foto: Ukjent/Norsk Designråd
- Verde, Johan, Sjokoladebiter Sfinx konfekt, Foto: Nidar
- Vigeland, Tone, *Slynge*, Øreringer, Foto: Ukjent/Norsk Designråd
- Vigeland, Tone, Smykke, detalj, Foto: Ukjent/NRA
- Yran, Knut, *Cradle of skiing*, Plakat, Foto: Nasjonalbiblioteket
- Aalto, Alvar, Savoy, Tulipanvase, 1937
- Aalto, Alvar, *No 41*, Stol i bøyd bjørk til lunghesykehuset i Paimio, 1930 - 31, Foto: AAKs

www.aaks.no
www.nkim.no
www.skmu.no
www.norskform.no
www.design-museum.de
www.norskdesign.no
www.doga.no
www.digitaltmuseum.no
www.designbasen.no
www.hag.no
www.torungendesign.no
www.hareide-designmill.no
www.oldanidesign.no
www.kunstiskolen.no
www.eckhoffdesign.no
www.husflid.no
www.cybercouture.com
www.mobelfagligsenter.no
www.dmk.dk
www.hodnebo.no
www.solfjeld.no
www.opsvik.no
www.nasjonalmuseet.no
www.lillunn.no
www.villvin.no
www.snl.no
www.magnor-glassverk.no
www.geriljabroderi.com
www.museumsnett.no/vsm/duodji.html



Egne notater

Vandreutstillingen og undervisningsopplegget Tradisjon & Design er utviklet av museumspedagogene Ragnhild Svaland, Elen Lauvhjell og Kari Helene Kullerud i samarbeid med utstillingsdesignerne Per Grimsgaard og Per Harald Bai Stabell.

I tillegg har vi fått hjelp av gode kolleger på AAks og personer utenom institusjonen som har bistått med billedmateriale og synspunkter. Deler av utstillingen er finansiert av Den Kulturelle Skolesekken i Aust-Agder. Tusen takk!



AUST-AGDER KULTURHISTORISKE SENTER
vel bevart - godt fortalt